

Sammelband

Zur

Gräfl. vom Hagen'schen

Majorats - Bibliothek

MÖCKERN

gehörig.

No 3931

4984

P. OVIDII
NASONIS DE
TRISTIBVS
LIBRI V.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Ad Inter signium Monocerotis.
Anno M. D. LXX.

2
P OVIDII NASONIS
DE TRISTIBVS LIBER
PRIMVS.

ELEGIA I.

Alloquitur librum, vt Romam vadat: & quid ei
faciendum sit, admonet.

Ex Tomo
Romam.
† quo

Arue (nec inuideo) sine me li
ber ibis in urbem:
Hei mihi, * quod domino
non licet ire tuo.
Vade, sed incultus, qualem de
cet exulis esse:
Infœlix habitum tempo
ris huius habe.

Cedrina
oleo char
tas cōtra
cariem il
linebant.
† sparsis

Nec te purpureo uelent uacinia succo,
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Nec fragili geminae poliantur pumice frontes,
Hirsutus * passis ut uideare comis.
Fœlices ornent hæc instrumenta libellos,
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Ne' ueliturarum pudeat: qui uiderit illas,
De lachrymis factas sentiat esse meis.
Vade liber, uerbisq; meis loca grata saluta:
Contingam certè quo licet illa pede.
Si quis, ut in populo nostri non immemor, illi,
Si quis, qui quid agam fortè requireret, erit:
Viueret me dices, saluum tamen esse negabis:
Id quoq; quod uiuam, munus habere Dei:

Arq;

LIBER I.

Atq; ita tu tacitus quærenti plura legendum,
 Ne, quod opus non est, fortè loquâre, caue.
 Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
 Et peragar populi publicus ore reus.
 Tu caue defendas, quemuis mordebere dictis:
 Causa patrocínio non bona maior erit.
 Inuenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
 Carmina nec siccis perlegat ista genis.
 Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet.
 Sit mea lenito Cæsare poena leuis.
 Nos quoq; quisquis erit, ne sit miser ipse, prece-
 Placatos miseris qui uolet esse Deos. (mur.)
 Quæq; uolet, rara sint, ablatâq; principis ira,
 Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
 Ut peragas mandata liber, culpabere forsan,
 Ingenijq; minor laude ferêre mei.
 Iudicis officium est, ut res, ita tempora rerum
 Quærere: quæ sito tempore tutus eris,
 Carmina proueniunt animo deducta sereno,
 Nubila sunt subitis teuipora nostra malis.
 Carmina secessum scribentis, & ocia quærunt:
 Me mare, me uenti, me fera iactat hÿems.
 Carminibus metus omnis abest: ego perditus en-
 Hæsurum iugulo iam puto, iamq; meo. (sema)
 Hæc quoq; quæ facio, iudex mirabitur æquus,
 Scriptâq; cum uenia qualiacunq; leget.
 Da mihi Mæoniden, & tot circumspecte casus,
 Ingenium tantis excidet omne malis.
 Deniq; securus famæ liber ire memento,
 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
 Non ita se nobis præbet fortuna secundam,

Iudicis
 officium.

Alacritas
 ad poëma
 ta,

4 TRISTIVM

Ut tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
 Donec eram sospes, tituli tangebar amore,
 Quærendiq; mihi nominis ardor erat.
 Carmina nunc simulo, studiumq; quod obfuit, odi.
 Sit satis, ingenio sic fuga parta meo.
 Itamen, & pro me tu, cui licet, adspice Romam:
 Dij facerent * posses non meus esse liber.
 Nec te, quod uenias magnam peregrinus in urbem,
 Ignotum populo posse uenire puta.
 Ut titulo careas, ipso noscere colore:
 Dissimulare uelis te * licet esse meum.
 Clam tamen intrato, ne te mea carmina lædant:
 Non sunt, ut quondam plena fauoris erant.
 Si quis erit, qui te, quod sis meus, esse legendum
 Non putet, e gremio reijciatq; suo:
 Inspice, dic, titulum: non sum præceptor amoris:
 Quas meruit pœnas, iam dedit illud opus.
 Forsitan expectes, an in alta palatia missum
 Scandere te iubeam, Cæsareamq; domum:
 Ignoscant augusta mihi loca, Dijq; locorum,
 Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
 Esse quidem memini mitissima sedibus illis
 Numina, sed timeo, qui nocuere, Deos.
 Terretur minimo pennæ stridore columba,
 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
 Non procul à stabulis audet discedere, si quæ
 Excussa est auidi dentibus agna lupi.
 Vitaret coelum Phaëton, si uiueret, & quos
 Optauit stultè, tangere nollet equos.
 Me quoq; quæ sensi, fateor Iouis arma timere:
 Me reor infesto, cum tonat, igne peti.

Studium
 obfuit
 Ouidio.
 † possem
 nunc

† liquet

Libri amo-
 rum ob-
 fuerunt
 Ouidio:

Qui-

LIBER I.

Quicumq; Argolica de classe Capharea fugit,
 Semper ab Euboicis uela retorquet aquis.
 Et mea cymba semel uasta percussa procella,
 Illum, quo laesa est, horret adire locum.
 Ergo caue liber, & timida circunspice mente,
 Ut satis à media sit tibi plebe legi.
 Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
 Icarus, Icaris nomina fecit aquis.
 Difficile est tamen hic, remis ut aris, an aura,
 Dicere: consilium, resq; locusq; dabunt.
 Si poteris uacuo tradi, si cuncta uidebis
 Mitia, si uires fregerit ira suas:
 Si quis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
 Tradat, & antè tamen pauca loquatur, adi.
 Luce bona, dominoq; tuo foelicior ipso
 Peruenias illuc, & mala nostra leues.
 Nanq; ea uel nemo, uel qui mihi uulnera fecit,
 Solus Achilleo tollere more potest.
 Tantum ne noceas, dum uis prodesse, uideto:
 Nam spes est animi nostra timore minor.
 Quæq; quiescebat, ne mota rescuiat ira,
 Et poena tu sis altera causa, caue.
 Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus,
 Contigerisq; tuam, scrinia parua, domum:
 Adspicies illic positos ex ordine fratres,
 Quos studium cunctos euigilauit idem.
 Cætera turba palàm titulos ostendit apertos,
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte uidebis,
 Hi quoq; quod nemo nescit, amare docent.
 Hos tu uel fugias, uel si satis oris habebis,

Icari ex-
 emplum.

Occasio-
 nes in dan-
 dis literis
 quærendæ

Sunt e-
 nim & in-
 geniorū
 liberi.
 Libri a-
 morum.

Libri trāf-
formatio-
num.

6 T R I S T I V M

Oedipodas facito, Telegonasq; uoces.
De tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
Ne quenquam, quamuis ipse docebit, ames.
Sunt quoq; mutatae ter quinq; uolumina formae,
Nuper ab exequijs carmina raptā meis:
His mando dicas, inter mutata referri
Fortunae uultum corpora posse meae.
Nam ea dissimilis subito est effecta prioris
Flendaq; nunc, aliquo tempore laeta fuit.
Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam:
Sed uereor tarda causa fuisse morae.
Et si, quæ subeunt, tecum liber omnia ferres,
Sarcina laturus magna futurus eras.
Longa uia est, propera: nobis habitabitur orbis
Ultimus, a terra terra remota mea.

E L E G I A II.

Supplicatio ad Deos, ut ab iminenti nau-
fragio eum incolumem seruent.

Dij maris et cœli (quod enim nisi uota supsumt)
Soluere quassatae parcite membra ratis.
Ne ue precor, magnæ subscribite Cæsaris iræ:
Sæpè premente Deo fert Deus alter opem.
Mулciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo:
Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Aeneam propior Saturnia Turno,
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpè ferox cautum petijt Neptunus Vlysses,
Eripuit patruo sæpè Minerua suo.
Et nobis aliquod, quamuis distamus ab illis,
Quis uetat irato numen adesse Deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo,

Ipsa

LIBER I 7

Ipsa graues spargunt ora loquentis aquae.
 Terribilisq; Notus iactas, mea uerba, precesq;
 Ad quos mittuntur, non sinit ire Deos.
 Ergo idem uenti, ne causa laedar in uia,
 Velaq; nescio quò, uotaq; nostra ferunt.
 Me miserum, quanti montes uoluuntur aquarum?
 Iam iam tacturos sydera summa putes. Hyperbo
le.
 Quanta diducto subsidunt æquore ualles?
 Iam iam tacturas tartara nigra putes.
 Quocunq; adspicio, nihil est nisi pontus & * aër: † aether:
Mare Scy
thicum.
 Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
 Inter ut uunq; fremunt immani murmure uenti:
 Nescit cui domino pareat unda maris.
 Nam modò purpureo uires capit Eurus ab ortu,
 Nunc Zephyrus sero uespere missus adest.
 Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto,
 Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.
 Reclor in incerto est, nec quid fugiat uè, petat uè
 Inuenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
 Scilicet occidimus, nec spes est ulla salutis:
 Dumq; loquor, uultus obruit unda meos.
 Opprimet hanc animam fluctus frustra q; precanti:
 Ore necaturas accipiemus aquas?
 At pia nil aliud, quam me dolet exule coniunx: Coniunx
Nasonis.
 Hoc unum nostri scitq; gemitq; mali.
 Nescit in immenso iactari corpora ponto,
 Nescit agi uentis, nescit adesse necem.
 O bene, quòd non sum mecum conscendere passus,
 Ne mihi mors misero bis patienda foret.
 At nunc ut peream, quoniam caret illa periculo,
 Dimidia certè parte superstes ero.

A 4 Hei

TRISTIVM

Hei mihi, quàm celeri micuerunt nubila flamma?
 Quantus ab æthereo personat axe fragor?
 Nec leuius laterum tabulæ feriuntur ab undis,
 Quàm graue ballistæ mœnia pulsat onus.
 Qui uenit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes:

Decuma-
 num flu-
 ctum in-
 telligit.

Posterior nono est, undecimoq; prior.
 Nec letum timeo, genus est miserabile leti:
 Demite naufragium, mors mihi munus erit.
 Est aliquid fatoq; suo, ferroq; cadentem
 In solida moriens ponere corpus humo:

Mare mul-
 tis pro se-
 pulchro.

Et mandare suis aliqua, & sperare sepulchrum,
 Et non æquoreis piscibus esse cibum.
 Fingite me dignum tali nece, non ego solus
 Hinc uehor: immeritos cur mea pœna trahit?
 Proh superi, uiridesq; Dei, quibus æquora curæ,
 Vtraq; iam uestras sistite turba minas.
 Quamq; dedit uitam mitissima Cæsaris ira,
 Hanc sinite, infœlix in loca iussa feram.
 Si quam promerui pœnam, me pendere uultis,
 Culpa mea est ipso iudice morte minor.
 Mittere me Stygias si iam uoluisset ad undas,
 Cæsar, in hoc uestra non eguisset ope.
 Est illi nostri non inuidiosa cruoris

2. emisso
 . amoliti

Copia, quodq; dedit, cum uolet, ipse feret.
 Vos modò, quos certè nullo puto crimine læsos,
 Contenti nostris iam precor este malis.
 Nec tamen ut cuncti miserum seruare uelitis,
 Quod perijt, saluum iam caput esse potest.
 Ut mare subsidat, uentisq; ferentibus ut ar,
 Et mihi parcatis, non minùs exul ero.
 Non ego diuitias auidus sine fine parandi,

Latum.

LIBER I

Latum mutandis mercibus æquor ero:
Nec peto, quas quondam petij studiosus, Athenas:

Oppida non Asia, non mihi uisa prius.

Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delitias uideam Nile iocose tuas.

Quod facile est, opto uentos (quis credere possit?)
Sarmatis est tellus, quam mea x uela petunt.

Obligor ut tangam læui fera littora ponti,
Quodq; sit a patria iam fuga tarda, queror.

Nescio quo uideam positos ut in orbe Tomitas,
Exilij facio per mea uota uiam.

Si me diligitis, tantos compescite fluctus,
Pronaq; sint nostræ numina uestra rati.

Seu magis odistis, iussæ me aduertite terræ:
Supplicij pars est in regione mori.

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora uenti,
Ausonios fines cur mea uela uident?

Noluit hoc Cæsar, quid? quem fugat ille, tenetis?
Aspiciat uultus Pontica terra meos.

Et iubet, G merui, nec quæ damnauerit ille
Crimina, defendi fas uè piùm uè puto.

Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt,
A culpa faciùs scitis abesse mea.

Immò ita si scitis, si me meus abstulit error,
Stultaq; mens nobis, non scelerata fuit.

Quod licet è minimis domui si fauimus illi,
Sint satis Augusti publica iussa mihi.

Hoc duce si dixi foelicia secula, pro quo
Cæsare thura pia, Cæsaribusq; dedi.

Si fuit hic animus nobis, ita parcite Diui:

Sin minùs, alta cadens obruat unda caput.

Naso A-
thenis eru-
ditus.

Alexan-
drinas de-
litias Qui
tilianus
vocat.

† vola

Supplicij
pars pere-
gre mori.

Error is
qualis fue-
rit, non-
dū liquet
inter Grā-
maticos.

A 1, Fal-

fira
Fallor? an incipiunt gravidæ evanescere nubes?
Victæq; mutati frangitur * unda maris?
Non casu uos, sed sub conditione uocati,
Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

Vt ex vrbe Roma discesserit, nec non coniugis
& suorum lachrymas memorat.

Dies indi-
cti exilij.
Cum subit illius tristissima noctis imago,
Quæ mihi supremum tempus in urbe fuit?
Cum repeto noctem, qua tot mihi chara reliqui,
Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
Iam propè lux aderat, qua me discedere Cæsar
Finibus extrema iusserat Ausonia.
Nec spacium, nec mens fuerat satis apta paradi:
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi seruorum comites, non cura legendi,
Non aptæ profugo uestis, opis uè fuit.
Non aliter stupui, quam qui Iouis ignibus ictus
Viuat, & est uitæ nescius ipse sua.
Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit,
Et tandem sensus conualuere meæ:
Alloquor extremum mæstos abiturus amicos,
Qui modò de multis unus & alter erant.
Vxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
Imbre per indignas usq; cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diuersa sub oris,
Nec poterat fati certior esse mei.
Quocunq; adspiceres, luctus gemitusq; sonabant,
Formaq; non taciti funeris intus erat.
Fœmina, uirq; meo pueri quoq; funere mœrent,
Inq; domo lachrymas angulus omnis habet.

Si licet exemplis in paruis grandibus uti,
Hæc facies Troiæ, cum caperetur, erat.

Iamq; quiescebant uoces hominumq; canumq;
Lunaq; nocturnos alta regebat equos:

Hanc ego suspiciens, & adhuc Capitolia cernēs,
Quæ nostro frustra iuncta fuere lari:

Numina uicinis habitantia sedibus, inquam,
Iamq; oculis nunquam templa uidenda meis:

Dijq; relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
Este salutati tempus in omne mihi.

Et quanquam serò clypeum post uulnera sumo,
Attamen hanc odijs exonerate fugam:

Coelestiq; uiro, quis me deceperit error,
Dicite, pro culpa ne scelus esse putet.

Vt quod sentitis, pœnæ quoq; sentiat autor,
Placato possim non miser esse Deo.

Hac prece adorauī superos ego, pluribus uxor,
Singultu medios impediēte sonos.

Ulla etiam ante lares sparsis prostrata capillis,
Contigit extinctos ore tremente focos:

Multaq; in aduersos effudit uerba penates,
Pro deplorato non ualitura uiro.

Iamq; mora spacium nox præcipitata negabat,
Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.

Quid facerem? blando patriæ retinebar amore,
Vltima sed iussæ nox erat illa fugæ.

Ab, quoties aliquo dixi properante, quid urges?
Vel quò festinas ire? uel unde? uide.

Ab, quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta uicæ.

Ter limen tetigi, ter sum reuocatus, & ipse

Intempe-
sta nox.

† ab hac
Capitolio
coniun-
cta dom^o
Nasonis.

Deplora-
tio.

Indul-

Indulgens animo pes mihi tardus erat,
 Sæpè ualedicto, rursus sum multa locutus:
 Et quasi discedens oscula summa dedi.
 Sæpè eadem mandata dedi, meq; ipse fefelli,
 Respiciens oculis pignora chara meis.
 Scythia. Deniq; quid spero? Scythia est quò mittimur, inq;†
 Roma relinquenda est, utraq; iusta mora est.
 Vxor in æternum uiuo mihi uiua negatur,
 Et domus, & fide dulcia membra domus.
 Quosq; ego dilexi fraterno more sodales,
 O mihi Thesea pectora iuncta fide.
 Dum licet amplectar, nunquam fortasse licebit
 Amplius: in lucro est, quæ datur hora mihi.
 Nec mora, sermonis uerba imperfecta relinquo,
 Amplectens animo proxima quæq; meo.
 Dum loquor, & flemus, cœlo nitidissimus alto
 Stella grauis nobis, Lucifer ortus erat.
 Diuidor haud aliter, q̄ si mea membra relinquam,
 Et pars abrumpi corpore uisa meo est.
 † Metius Sic doluit Priamus tunc, cū in contraria uersus
 † uorsos Ultiores habuit proditiōnis equas.
 † equos. Tunc uerò exoritur clamor, gemitusq; meorum,
 Et feriunt moesta pectora nuda manus.
 Tunc uerò coniunx humeris abeuntis inbærens
 Miscuit hæc lachrymis tristia dicta meis:
 Non potes auelli, simul hinc simul ibimus, inquit:
 Te sequar, & coniunx exulis exul ero.
 Et mihi facta uia est, & me capit ultima tellus:
 Accedam profugæ sarcina parua rati.
 Ira. Te iubet à patria discedere Cæsaris ira,
 Pietas. Me pietas, pietas hæc mihi Cæsar erit.

Talia

Talia tentabat, sic & tentauerat antè:
 Vixq; dedit uictas utilitate manus.
 Egredior, siue illud erat sine funere ferri,
 Squalidus immixtis hirta per ora comis.
 Illa dolore amens tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Utq; resurrexit foedatis puluere turpi
 Crinibus, & gelida membra leuauit humo:
 Se modò desertos, modò deplorasse penates,
 Nomen & adempti saepe uocasse uiri.
 Nec gemuisse minùs, quàm si natae uie, meum uie
 Vidisset structos corpus habere rogos.
 Et uoluisse mori, moriendo ponere sensus:
 Respectuq; tamen non perijisse mei.
 Viuat, & absentem quoniam sic fata tulerunt,
 Viuat, & auxilio subleuet usq; suo.
 Tingitur Oceano custos Erymanthidos Vrsae,
 Aequare easq; suo sydere turbat aquas:
 Nos tamen Ionium nostra non findimus aequor
 Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
 Memiserum, quantis nigrescunt aequora uentis?
 Erutaq; ex imis feruet arena fretis?
 Monte nec inferior, prore puppiq; recurua
 Insilit, & pictos uerberat unda Deos.
 Pineae tecta sonant, pulsati stridore rudentes:
 Adgemit & nostris ipsa carina malis.
 Nauita confessus gelidum pallore timorem,
 Iam sequitur uictus, non regit arte ratem.
 Utq; parum ualidus non proficientia rector
 Ceruicis rigidae frena remittit equo:
 Sic non quò uoluit, sed quò rapit impetus unda

Elatus
 Naso.

Metus au-
 daces tan-
 dem facit.

Auri.

Aurigam uideo uela dedisse rati.
 Quòd nisi mutatas emiserit Aeolus auras,
 In loca iam nobis non aduenda ferar.
 Nam procul Illyricis læua de parte relictis,
 Interdicta mihi cernitur Italia.
 Desinat in uetitas quæso contendere terras,
 Et mecum magno pareat unda Deo.
 Dum loquor, & cupio pariter, timeoq; repelli,
 Increpuit quantis uiribus unda latus.
 Parcite cœrulei uos saltem numina ponti,
 Infestumq; mihi sit satis esse Iouem.
 Vos animam scæuæ fessam subducite morti,
 Si modò qui perijt, non perijisse potest.

Nasoni
 Italia in-
 terdicta.

E L E G I A IIII.

Ad amicum, qui etiam in aduersis fidus permanerat.

O Mibi post nullos nunq̄ memorande sodales,
 Et cui præcipue sors mea uisa sua est:
 Attonitum qui me, memini charissime, primus
 Ausus es alloquio sustinuisse tuo.
 Qui mihi consilium uiuendi mite dedisti,
 Cùm foret in misero pectore mortis amor.
 Scis bene, cui dicam positus pro nomine signis,
 Officium nec te fallit amice tuum.
 Hæc mihi semper erunt imis infixæ medullis,
 Perpetuusq; animæ debitor huius ero.
 Spiritus hic uacuas prius extenuandus in auras
 Ibit, & in tepido deseret ossa rogo:
 Quàm subeant animo meritorum obliuia nostro,
 Et longa pietas excidat ista die.
 Dij tibi sint faciles, & opis nullius egentem
 Fortunam præstent, dissimilemq; meæ.

Si te-

Si tamen hæc nauis uento ferretur amico,
 Ignoraretur forsitan ista fides.
 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum,
 Si non infernas uiuus adisset aquas.
 Ut foret exemplum ueri Phocæus amoris,
 Fecerunt furia tristis Oreste tuæ.
 Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes,
 Hirtacida Nisi gloria nulla foret.
 Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum,
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum iuuat, et uultu ridet fortuna sereno,
 Indelibatas cuncta sequuntur opes.
 At simul insonuit, fugiunt: nec noscitur ulli,
 Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
 Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
 Nunc mihi sunt proprijs cognita uera malis.
 Vix duo, tres uè mihi de tot superestis amici:
 Cætera fortuna non mea turba fuit.
 Quò magis ò pauci rebus succurrite læsis,
 Et date naufragio littora tuta meo.
 Ne' ue metu falso nimium trepidate, timentes
 Hac offendatur ne pietate Deus.
 Sæpè fidem aduersis etiam laudauit in armis;
 Inq; suis amat hanc Caesar, in hoste probat.
 Causa mea est melior, quia non contraria fuit
 Arma, sed hanc merui simplicitate fugam.
 Inuigiles igitur nostris pro casibus oro,
 Diminui si qua numinis ira potest.
 Scire meos casus si quis desiderat omnes,
 Plus, quam quod fieri res sinit, ille petit.
 Tot mala sum passus, quot in æthere sydera lucēt.

Par.

Amicorū
fides reb⁹
aduersis
elucet.

Fortuna
amicos
conciliat.

Suo peri-
culo discere.

Fides etiā
in hoste
laudanda.

Paruaq; quot siccus corpora puluis habet.
 Multaq; credibili tulimus maiora, ratamq;
 Quamuis acciderint, non habitura fidem.
 Pars etiam quaedam mecum moriatur oportet,
 Meq; uelim possint dissimulante tegi.
 Si uox iufragilis, pectus mihi firmitus esset,
 Pluraq; cum linguis pluribus ora forent:
 Non tamen idcirco complecterer omnia uerbis,
 Materia uires exuperante meas.
 Pro duce Narytio docti mala nostra poeta
 Scribite: Narytio nam mala plura tuli.
 Ille breui spacio multis errauit in annis
 Inter Dulichias, Iliacasq; domos:
 Nos freta syderibus totis distantia mensos
 Sors tulit in Geticos, Sarmaticosq; sinus.
 Ille habuit fidamq; manum, sociosq; fideles:
 Me profugum comites deseruere mei.
 Ille suam letus patriam, uictorq; petebat:
 A patria fugio uictus & exul ego.
 Nec mihi Dulichiū domus est, Ithaceūe, Sameūe,
 Poena quibus non est grandis abesse locis:
 Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
 Montibus, imperij Roma, Deumq; locus.
 Illi corpus erat durum, patiensq; laborum:
 Inualide uires, ingeniumq; mihi.
 Ille erat assidue seuis agitatatus in armis,
 Assuetus studijs mollibus ipse fui.
 Me Deus oppressit nullo mala nostra leuante,
 Bellatrix illi Diua ferebat opem.
 Cumq; minor Ioue sit, tumidis q; regnat in undis:
 Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Ad-

Adde, quòd illius pars maxima facta laborum:

Ponitur in nostris fabula nulla malis.

Deniq; quæsitos tetigit tamen ille penates,

Quæq; diu petijt, contigit arua tamen.

At mihi perpetuò patria tellure carendum est,

Nil fuerit læsi mollior ira Dei.

ELEGIA V.

Ad uxorem:

Nec tantum Clario Lyde est dilecta poëta,

Nec tantum Coò Bettis amata suo est:

Pectoribus quantum tu nostris uxor inhæres,

Digna minus misero, non meliore uiro.

Te mea supposita est ueluti trabe fulta ruina,

Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est.

Tu facis, ut spoliū non sim, nec nuder ab illis,

Naufragij tabulas qui periêre mei.

Vtq; rapax stimulante fame, cupidusq; cruoris

Incustoditum captat ouile lupus:

Aut ut edax uultur corpus circumspicit, ecquod

Sub nulla positum cernere possit humo:

Sic mea nescio quis malè fidus rebus acerbis,

In bona uenturus, si paterêre, fuit.

Hunc tua per fortes uirtus summouit amicos,

Nulla quibus reddi gratia digna potest.

Ergo quam misero, tam uero teste probaris,

Hic aliquod pondus si modò testis habet.

Nec probitate tua prior est aut Hectoris uxor,

Aut comes extincto Laodamæia uiro.

Tu si Mæonium Vatem sortita fuisses,

Penelopes esset fama secunda tuæ.

Siue tibi hoc debes, nullo pia facta magistro,

B

Cumq;

Vlyssis pē
ricula fa-
bulosa.

Ingeniū
calamita-
tibus ob-
nubilat.

Cumq; noua mores sint tibi luce dati.
Foemina seu princeps omnes tibi culta per annos
Te docet exemplum coniugis esse bonæ.
Assimilemq; sui longa assuetudine fecit,
Grandia si paruis assimilare licet.
Hei mihi, nō magnas quod habēt mea carmina uires,
Nostraq; sunt meritis ora minora tuis.
Si quid & in nobis uiui fuit antè uigoris,
Extinctum longis excidit omne malis.
Prima locum sanctas Heroïdas inter haberes,
Prima bonis animi conspicerēre tui.
Quantumcunq; tamen præconia nostra ualebant,
Carminibus uiues tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui eius imaginem auro in-
sculptam habent.

Ingenij
monimē-
ta effigies
vera sunt
nostri.

SI quis habes nostris similes in imagine uultus,
Deme meis bederas, Bacchica ferta, comis.
Ista decent letos foelicia signa poetas,
Temporibus non est apta corona meis.
Hæc tibi dissimula, senti tamen optimè dici,
In digito qui me fersq; refersq; tuo.
Effigiemq; meam fuluo complexus in auro,
Obara relegati, quæ potes, ora uides.
Quæ quoties spectas, subeāt tibi dicere forsā,
Quam procul à nobis Naso sodalis abest.
Grata tua est pietas, sed carmina maior imago
Sunt mea, quæ mando qualiacūq; legas.
Carmina mutatas hominum dicentia formas,
Infœlix domini quod fuga rupit opus.
Hæc ego discedens sicut bona multa meorum,
Ipse mea posui mœstus in igne manu.

utq;

Utq; cremasse suum fertur sub stipite natum

Thestias, & melior matre fuisse soror:

Bic ego non meritos mecum peritura libellos

Imposui rapidis viscera nostra rogis.

Vel quòd eram Musas, ut crimina nostra, perosus,

Vel quòd adhuc crescens, & rude carmen erat.

Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,

Pluribus exemplis scripta fuisse reor.

Nunc precor, et uiuant, & non ignaua legentem

Ocia delectent, admoneantq; mei.

Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,

Nesciat his summam si quis abesse manum.

Ablatum medijs opus est incudibus illud,

Defuit & scriptis ultima lima meis.

Et ueniam pro laude peto, laudatus abundè,

Non fastiditus si tibi lector ero.

Hos quoq; sex uersus, in prima fronte libelli,

Si præponendos esse putabis, habe.

Orba parente suo quicumq; uolumina tangis,

His saltem uestra detur in urbe locus.

Quoq; magis faueas, non hæc sunt ædita ab illo,

Sed quasi de domini funere rapta sui.

Quicquid in his igitur uicij rude carmen habebit,

Emendaturus, si licuisset, erat.

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

IN caput alta suum labentur ab æquore retro

Flumina, conuersis solq; recurret equis:

Terra feret stellas, cœlum findetur aratro,

Vnda dabit flammam, & dabit ignis aquas.

Omnia natura præpostera legibus ibunt,

B 2

Parsq;

Metamor-
pho. inie-
cta igni.

Summa
manus
abeit me-
tamor-
phosi.

In nōn-
ul-
lis nō con-
temni fa-
tis est.

Parsq; suum mundi nulla tenebit iter.
 Omnia iam fient, fieri quæ posse negabam:
 Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
 Hæc ego uaticinor, quia sum deceptus ab illo,
 Laturum misero quem mihi rebar opem.
 Tanta ne te fallax cepere obliuia nostri?
 Afflictumq; fuit tantus adire timor?
 Ut neq; respiceres, nec solarere iacentem
 Dure, nec exequias prosequerere meas?
 Illud amicitie sanctum, & uenerabile nomen,
 Nunc tibi pro uili, sub pedibusq; iacet.
 Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem
 Visere? & alloquij parte leuare tui?
 Inq; meos si non lachrymas dimittere casus,
 Pauca tamen ficto uerba dolore loqui?
 Idq; quod ignoti faciunt, & ualedicere saltem?
 Et uocem populi, publicaq; ora sequi?
 Deniq; lugubres uultus, nunquamq; uidendos
 Cernere supremo dum licuitq; die?
 Dicendumq; semel toto non amplius auro
 Accipere, & parili reddere uoce, uale?
 At fecere alij nullo mihi foedere iuncti,
 Et lachrymas animi signa dedere sui.
 Quid, nisi & coniunctus causisq; ualentibus essem,
 Temporis & longi iunctus amore tibi?
 Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosset?
 Tot nossem lusus, seriaq; ipse tua?
 Quid, si duntaxat Romæ mihi cognitus esses?
 Ascitus toties in genus omne loci?
 Cunctane in æquoreos abierunt irrita uentos?
 Cunctane Letæis mersa feruntur aquis?

Amicitie
sanctum
nomen.

* vel

Ventos
verba au-
ferre.

Non

Non ego te genitum placida reor urbe Quirini,
 Vrbe, meo quæ iam non adeunda pede est:
 Sed scopulis ponti, quos hæc habet ora sinistri,
 Inq; feris Scythiæ, Sarmaticisq; iugis.
 Et tua sunt silicis circum præcordia uenæ,
 Et rigidum ferri semina pectus habet.
 Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
 Plena dedit nutrix ubera, tigris erat.
 * Aut mala nostra minus, quam non aliena putasses, † At
 Duritiæq; mibi non agerere reus.
 Sed quoniam accedunt fatalibus hæc quoq; damnis,
 Ut careant numeris tempora prima suis.
 Effice, peccati ne sim memor huius, & illo
 Officium laudem, quo queror, ore tuum.

Silex in-
 tra præ-
 cordia.

ELEGIA VIII.

Ad amicum, quod vulgus fortunam sequitur.

Detur inoffensæ uitæ tibi tangere metam,
 Qui legis hoc, nobis non inimicus, opus.
 Atq; utinam possent pro te mea uota ualere,
 Quæ pro me duros non tetigere Deos.
 Donec eris foelix, multos numerabis amicos:
 Tempora si fuerint nubila, solus eris.
 Aspicias ut ueniant ad candida tecta columbæ?
 Accipiat nullas sordida turris aues?
 Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
 Nullus ad amissas ibit amicus opes.
 Utq; comes radios per solis euntibus umbra est,
 Cùm latet hic pressus nubibus, illa fugit:
 Mobile sic sequitur fortunæ lumina uulgus,
 Quæ simul inducta nube teguntur, abit.
 Hæc precor, ut semper possint tibi falsa uideri:

Calami-
 tas penu-
 riam ami-
 corum in-
 uehit.

Sunt tamen euentu uera fatenda meo,
 Dum stetimus, turbæ quantum satis esset, habebat,
 Nota quidem, sed non ambitiosa domus.
 At simul impulsæ est, omnes timuere ruinam,
 Cautæq; communi terga dedere fugæ.
 Sæua nec admiror metuunt si fulmina, quorum
 Ignibus afflari proxima quæq; solent.
 Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
 Quolibet inuiso Cæsar in hoste probat.
 Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)
 Cùm quis in aduersis, si quid amauit, amet.
 De comite Argolico postquam cognouit Orestem,
 Narratur Pyladen ipse probasse Thoas.
 Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille,
 Laudari solita est Hectoris ore fides.
 Quòd pius ad manes Theseus comes iret amico,
 Tartareum dicunt indoluisse Deum.
 Euryali, Nisiq; fide tibi Turne relata,
 Credibile est lachrymis immaduisse genas.
 Est etiam in miseris pietas, & in hoste probatur:
 Hei mihi, quàm paucos hæc mea dicta mouent.
 Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum,
 Debeat ut lachrymis nullus adesse modus.
 At mea sint proprio quamuis moestissima casu
 Pectora, pro sensu facta serena tuo.
 Hoc mihi uenturum iam tum charissime uidi,
 Ferret adhuc istam cùm minùs aura ratem.
 Siue aliquid morum, seu uitæ labe carentis
 Est precium, nemo pluris emendus erat.
 Siue per ingenuas aliquis caput extulit artes,
 Quælibet eloquio fit bona causa tuo.

Quàm
 pauca
 amicorū
 paria.

His

His ego commotus, dixi tibi protinus ipsi,
 Scena manet dotes grandis amice tuas.
 Hæc mihi non ouium fibræ, tonitrusue sinistri,
 Linguaue seruatæ pennaue dixit auis.
 Augurium ratio, * tunc coniectura futuri,
 Hæc diuinavi, notitiamq; tuli.
 Et quoniam uera est, tota tibi mente, mihiq;
 Gratulor ingenium non latuisse tuum:
 At nostrum tenebris utinam latuisset in imis,
 Expedijt studijs lumen abesse meis.
 Utq; tibi profunt artes facunde seueræ,
 Dissimiles illis sic nocuere mihi.
 Vita tamen tibi nota mea est, scis artibus illis
 Autoris mores abstinuisse sui.
 Scis uetus hoc iuueni lusum mihi carmen, & istos
 Ut non laudandos, scit tamen esse iocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari crimina posse puto.
 Qua potes, excusa, nec amici desere causam:
 Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

† est &

Amores
Nasonis.

ELEGIA IX.

Nauim laudat, quam in Corinthiaco sinu habuit.
Est mihi, sitq; precor, flauæ tutela Mineruæ
 Nauis. & à picta casside nomen habet,
 Siue opus est uelis, minimam bene currit ad auram:
 Siue opus est remo, remige carpit iter.
 Nec comites uolucris contenta est uincere cursu,
 Occupat egressas * qualibet arte rates:
 Et patitur fluctus, fertq; assilientia longè
 Aequora, nec sæuis uicta madescit aquis.
 Illa Corinthiacis primum mihi cognita * terris

† quamli-
bet antè

† Gêchris

Fida manent trepida duxq̄, comesq̄; fugæ.
 Perq̄ tot euentus. & iniquis concita uentis
 Neuis in *Aequora, Palladio numine tuta fuit.*
 tutela Pal *Nunc quoq; tuta precor uasti secet ostia ponti,*
 ladis, *Quasq; petit, Getici littoris intret aquas.*
 Nauiga- *Quæ simul Aeoliæ mare me deduxit in Helles,*
 tio Ouid. *Et longum tenui limite fecit iter.*
 † Hecto- *Fleximus in leuum cursus, & ab * Arctoris urbe*
 ris *Venimus in portus Imbria terra tuos.*
Inde leui uento Zerinthia littora nacla
Threïciam tetigit fessa carina Samon.
 † Tenty- *Saltus ab hac terra breuis est * Stantyra petenti,*
 ra *Hæc dominum tenuis est illæ secuta suum.*
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos,
Hellepontiacas illa reliquit aquas.
 Dardania *Dardaniamq; petit auctoris nomen habentem,*
 à Darda- *Et te ruricola Lampface tuta Deo.*
 no. *Quaq; per angustas male uectæ uirginis undas*
Seston Abydena separat urbe fretum.
Hincq; Propontiacis hærentem Cyzicon oris,
Cyzicon Hæmonicæ nobile gentis opus.
Quaq; tenent ponti Byzantia littora fauces,
Hic locus est gemini ianua uasta maris.
Hæc precor euincat, propulsaq; fortibus Austris
Transseat instabiles strenua Cyaneas.
 † Thyn- ** Eniochosq; sinus, & ab his per Apollinis urbem*
 niacosq; ** Vecta sub Anchiali moenia findat iter:*
 † Alta *Inde Mesembriacos portus, & * Opeson. & arcus,*
 † Odes- *Prætereat dictas nomine Bacche tuo.*
 son *Et quos Alcathei memorant à moenibus ortos*
Sedibus his profugos constituisse larem,

Aquiæ

A quibus adueniat Miletida sospes ad urbem,
Offensi quò me contulit ira Dei.

Hæc si contigerint, merita cadet agna Mineruæ:
Non facit ad nostras hostia maior opes.

Vos quoq; Tyndarida, quos hæc colit insula, fratres,
Mite precor duplici numen adeste * rati.

Altera nanq; parat Symplegadas ire per altas,
Scindere Bistonias altera puppis aquas.

Vos facite ut uentos, loca cum diuersa petamus,
Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELEGIA X.

Ad lectorem, quòd in itinere hunc primum
librum confecerit.

Littera quæcunq; est toto tibi lecta libello,
Est mihi sollicito tempore facta uia,

Aut hanc me gelido tremere cum mense Decembri,
Scribentem medijs Adria uidit aquis:

Aut postquã bimarem cursu superauimus Isthmon,
Alteraq; est nostræ sumpta carina fugæ.

Quòd facerem uersus inter fera murmura ponti,
Cycladas Aegeas obstupuisse puto.

Ipse ego nunc miror tantis animiq; marisq;
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.

Seu stupor huic studio, siue est insania nomen,
Omnis ab hac cura mens releuata mea est,

Sæpè ego nimboris dubius iactabar ab Eoedis,
Sæpè minax Steropis sydere pontus erat.

Fuscabatq; diem custos Erymanthidos Vrsæ,
Aut Hyadas sauis hauserat Auster aquis.

Sæpè maris pars intus erat, tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacunq; manu.

Nunc quoq; contenti strident Aquilone rudentes,

Agna Mi-
neruæ.

† via

Libri Tri-
stium.

Carminib;
bus rela-
xantur
animi.

Inq̄ modum tumuli concaua surgit aqua.
 Ipse gubernator tollens ad sydera palmas,
 Exposcit uotis immemor artis opem.
 Quocunq̄ adspexi, nihil est nisi mortis imago,
 Quam dubia timeo mente, timensq̄ precor.

† Attige-
ro

* Contingam portum, portu terrebor ab ipso:
 Plus habet infesta terra timoris aqua.
 Nam simul insidijs hominum, pelagiq̄ laboro,
 Et faciunt geminos ensis & unda metus:
 Ille meo uereor ne speret sanguine prædam,
 Hæc titulum nostræ mortis habere uelit.

† auidæq̄;
instructa

Barbara pars læua est * auidæ substructa rapinæ,
 Quam cruor & cædes, bellaq̄ semper habent.

Animus
turbidior
mari.

Cumq̄ sit hybernis agitatedum fluctibus æquor,
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.

Quo magis his debes ignoscere candidè lector,
 Si spe sint, ut sunt, inferiora tua.

Non hæc in nostris, ut quondam, scribimus hortis,
 Nec consuete meum lectule corpus habes.

Iactor in indomito brumali luce profundo,
 Ipsaq̄ cæruleis charta feritur aquis.

Improba pugnat hyems, indignaturq̄, quòd ausim
 Scribere, se rigidas incutiente minas:

Vincat hyems hominem, sed eodem tempore quaeso
 Ipse modum statuam carminis, illa sui.

P OVIDII NASONIS
DE TRISTIBVS LIBER
SECVNDVS.

ELEGIA I.
Ad Augustum Cæsarem.

*Q*uid mihi uobiscum est, infœlix cura
libelli,
Ingenio perij qui miser ipse meo?
Cur modo damnatas repeto uia car-
mina Musas?

*An semel est pœnam commeruisse parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoscere uellent
Omne non fausto fœmina, uirq; meo.
Carmina fecerunt, ut me, moresq; notare
Iam pridem inuisa Cæsar ab arte meos.
Deme mihi studium, uitæ quoq; crimina demesse
Acceptum refero uersibus esse nocens.
Hoc precium uitæ, uigilatorumq; laborum
Cepimus: ingenio est pœna reperta meo.
Si saperem, doctas odissem iure Sorores,
Numina cultori perniciosâ suo.
At nunc tanta meo comes est infania morbo,
Saxa memor refero rursus ad icta pedem.
Scilicet ut uictus repetit gladiator arenam,
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas:
Forsitan ut quondam Teuthrantia regna tenentis,
Sic mihi res eadem uulnus, openq; feret.
Musaq; quæ mouit, motam quoq; leniet iram:
Exorant magnos carmina sæpè Deos.
Ipse quoq; Ausonias Cæsar matresq;, nurusq;*

Infania

*Carmina
Deos exo-
rant.*

Car-

Carmina turrigeræ dicere iussit Opie
 Iusserat & Phoëbo dici, quo tempore ludos
 Fecit, quos ætas adspicit una semel.
 His precor exemplis tua nunc mitissime Cæsar,
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.

Clemen-
 tiam deli-
 cta faciūt.

Illa quidem iusta est, nec me meruisse negabo:
 Non igitur nostro fugit ab ore pudor.
 Sed, nisi peccassem, tu quid concedere posses?
 Materiam uenice sors tibi nostra dedit.

Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
 Nunc, ubi detonuit, strepitu deterruit orbem,
 Purum decussis aëra reddit aquis.

Augustus
 pater pa-
 triæ.
 † vomen

Iure igitur genitorq; Deum, rectorq; uocatur,
 Iure capax mundus nil Ioue maius erat.
 Tu quoq; cum patriæ rector dicare, paterq;
 Vtere more Dei & nomen habentis idem.
 Idq; facis, nec te quisquam moderatius unquam
 Imperij potuit frena tenere sui.

Clemen-
 tia & libe-
 ralitas Au-
 gusti.
 † quod

Tu ueniam Partho superato sæpè dedisti,
 Non concessurus quam tibi uictor erit.
 Diuitijs etiam multos & honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
 Quæq; dies bellum, belli tibi sustulit iram,
 Parsq; simul templis utraq; dona tulit.
 Vtq; tuus gaudet miles, & qui uicerit hostem:
 Sic, cur se uictum gaudeat hostis, habet.
 Causa mea est melior, quia nec contraria dicor
 Arma, nec hostiles esse secutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina iuro,
 Per te præsentem conspicuumq; Deum:

Hunc

Hunc animum fauisse tibi uir maxime, meq̄
 Quæ sola potui, mente fuisse tuum.
 Optaui, peteres coelestia sydera tarde,
 Parsq̄ fui turbæ parua precantis idem.
 Et pia thura dedi pro te, cumq̄ omnibus unus
 Ipse quoq̄ adiuui publica uota meis.
 Quid referam libros, illos quoq̄, crimina nostra,
 Mille locis plenos nominis esse tui?
 Inspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,
 In non credendos corpora uersa modos.
 Inuenies uestri præconia nominis illic,
 Inuenies animi pignora multa mei.
 Non tua carminibus maior fit gloria, nec quo
 Ut maior fiat, crescere possit, habet.
 Fama Iouis superest, tamen hunc sua facta referri,
 Et se materiam carminis esse, iuuat.
 Cumq̄ Gigantei memorantur prælia belli,
 Credibile est, lætum laudibus esse suis.
 Te celebrant alij, quanto decet ore, tuasq̄
 Ingenio laudes uberiore canunt.
 Sed tamen, ut fuso taurorum sanguine centum,
 Sic capitur minimo thuris honore Deus.
 Ah ferus, & nobis nimium crudelior hostis,
 Delicias legit qui tibi cunq̄ meas.
 Carmina ne nostris sic te uenerantia libris
 Iudicio possint candidiore legi?
 Esse sed irato quis te mihi posset amicus?
 Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
 Cum coepit quassata domus subsidere, partes
 In proclinatas omne recumbit onus.
 Cunctaq̄ fortuna rimam faciente debiscunt:

Libri O-
 uidiij ple-
 ni men-
 tionis Au-
 gusti.

Minima
 etiã Dijs
 placent,
 quæ piè
 fiunt.

Ipsa

† quædã

Ipsa suo * quondam pondere tracta ruunt.
Ergo hominum quæsitum odium mihi carmine, quæq;
Debuit, est uultus turba secuta tuos.

At memini, uitamq; meam, moresq; probabas,
Illo quem dederas prætereuntis equo.

Quòd si non prodest, & honesti gloria nulla
Redditur, at nullum crimen adeptus eram.

Nec malè commissa est nobis fortuna reorum,
Vsq; decem decies inspicienda uiris.

† victa

Res quoq; priuatas statui sine crimine iudex,
Deq; mea facta est pars quoq; * iusta fide.

Me miserum, potui, si non extrema nocerent,
Iudicio tutus non semel esse tuo.

Vltima me perdunt, imoq; sub æquore mergit

† vna

Incolumem toties * ima procella ratem.

Nec mihi pars nocuit de gurgite parua, sed omnes
Pressere hoc fluctus, Oceanusq; caput.

Cur aliquid uidi? cur noxia lumina feci?

Visus ob-
fuit poë-
tæ.

Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

Inscius Actæon uidit sine ueste Dianam,
Præda fuit canibus non minus ille suis.

Scilicet in superis etiam fortuna luenda est,
Nec ueniam læso numine casus habet.

Ille nostra die, qua me malus abstulit error,
Parua quidem periit, sed sine labe, domus.

Sic quoq; parua tamen, patrio dicatur ut æuo
Clara, nec ullius nobilitate minor.

Et neq; diuitijs, nec paupertate notanda est,
Vnde sit in neutrum conspiciendus eques.

Quidij
dom^o no-
bilitata
ingenio.

Sic quoq; nostra domus uel censu parua, uel ortu,
Ingenio certè non latet illa meo.

Quo

Quo uidear quamuis nimium iuueniliter usus,
 Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
 Turbaq; doctorum Nasonem nouit, & audeo
 Non fastiditis annumerare uiris.
 Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
 Sed non exiguo crimine lapsa domus.
 Atq; ea sic lapsa est, ut surgere, si modò læsa
 Ematuruerit Cæsaris ira, queat.
 Cuius in euentu poenæ clementia tanta est,
 Vt fuerit nostro lenior ira metu.
 Vita data est, citraq; necem tua constitit ira:
 O princeps parcè uiribus use tuis.
 Insuper accedunt, te non adimente, paternæ,
 Tanquam uita parum muneris esset, opes.
 Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
 Nec mea * secreto iudice iussa fuga est.
 Tristibus inuectus uerbis (ita principe dignum est)
 Vltus es offensas, ut decet, ipse tuas.
 Adde, quòd edictum quamuis immitte, minaxq;
 Attamen in poenæ nomine leue fuit,
 Quippe relegatus, non exul dicor in illo,
 Parcaq; fortunæ sunt tibi uerba meæ.
 Nulla quidem sanæ grauior menti q; potentis
 Poena est, quam tanto displicuisse uiro.
 Sed solet interdum fieri placabile numen:
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidi ego pampineis oneratam uitibus ulmum,
 Quæ fuerat seuo fulmine recta Iouis.
 Ipse licet sperare uetes sperabimus, atq;
 Hoc unum fieri te prohibente potest.
 Spes mihi magna subit, cum te misissime princeps,
 Spes

Exul Na-
 so nullo
 Senatus-
 consulto.
 † selecto

Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
 Et ueluti uentis agitantibus æquora, non est
 Aequalis rabies, continuusq; furor:
 Sed modo subsidunt, intermissiq; silescent,
 Vimq; putes illos deposuisse suam:
 Sic abeunt, redeuntq; mihi, uariantq; timores,
 Et spem placandi dantq;, negantq; tui.
 Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntq;
 Tempora, Romanum si modo nomen amant.
 Per patriam, quæ te tuta & secura parente est,
 Cuius & in populo pars ego nuper eram:
 Sic tibi, quem semper factis animoq; mereris,
 Reddatur gratæ debitus urbis honor.

Liua Au-
 gusti.

Liua sic tecum sociales impleat annos,
 Quæ nisi te, nullo coniuge digna fuit.
 Quæ si non esset, coelebs te uita deceret,
 Nullaq;, cui posses esse maritus, erat.
 Sospite sic te sit natus quoq; sospes, & olim
 Imperium regat hoc cum seniore senex.
 * Efficiantq; tui sydus iuuenile nepotes,
 Per tua, perq; tui facta parentis eant.
 Sic assuetæ tuis semper uictoria castris,
 Nunc quoq; se præstet, notaq; signa petat:
 Ausoniumq; ducem solitis circumuolet alis,
 Ponat & in nitida laurea ferta coma:
 Per quem bella geris, cuius nunc corpore pugnas,
 Auspicium cui das grande, Deosq; tuos.
 Dimidioq; tui præsens & respicis urbem,
 Dimidio procul es, sæuaq; bella geris.
 Hic tibi sic redeat superato uictor ab hoste,
 Inq; coronatis fulgeat altus equis.

+ Vt fa-
 c. untq;.

Par-

LIBER II.

33

Parce precor, fulmenq; tuum, fera tela reconde,

Heu, nimium misero cognita tela mihi.

Parce pater patriæ: nec nominis immemor huius,

Olim placandi spem mihi * redde tui.

Non precor ut redeam, quamuis maiora petitis

Credibile est magnos sæpè dedisse Deos.

Mitius exilium si das, propiusq; roganti,

Pars erit è pœna magna leuata mea.

Vltima perperior medios eiectus in hostes,

Nec quisquam patria longius exul abest.

Solus ad * ingressus missus septemplex Istri,

Parrhasiæ gelido uirginis axe premor.

Iazyges, & Colchi, Metereaq; turba, Getæq;

Danubij medijs uix prohibentur aquis.

Cumq; alij tibi sint causa grauiore fugati,

Vlterior nulli quam mihi terra data est.

Longius hæc nihil est, nisi tantum frigus & hostis,

Et maris adstricto quæ coit unda gelu.

Hæcennis Euxini pars est Romana sinistri,

Proxima Basternæ, Sauromatæq; tenent.

Hæc est Ausonio sub iure nouissima, uixq;

Hæsit in Imperij margine terra tui.

Vnde precor supplex, ut nos in tuta releges,

Ne sit cum patria pax quoq; adempta mihi.

Ne timeam gentes, quas non benè summonet Ister,

Neue tuus possim ciuis ab hoste capi.

* Fas prohibet Latio quenquam de sanguine natum

Cæsaribus saluis barbarâ uincla pati.

Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error,

Alterius facti culpa silenda mihi.

Nam tanti non sum, renouem ut tua uulnera Cæsar,

C Quem

† tolle

Mitius
exilium
rogat.

† egressus

Ciuem cã
pi nefas.Carmina
Nafonis.

Quem nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars superest, qua turpi crimine & laesus
 Arguor, obscœni doctor adulterij.

Fas ergo est aliqua cœlestia pectori falli,
 Et sunt notitia multa minora tua.

Vtq; Deos, cœlumq; simul sublime tuenti
 Non uacat exiguis rebus adesse Ioui:

A te pendencem sic dum circumspicis orbem,
 Effugiunt curas inferiora tuas.

Augusti
 carmina.

Scilicet imperij princeps statione relicta,
 Imparibus legeres carmina facta modis.

Non ea te moles Romani nominis urget,
 Inq; tuis humeris tam leue fertur onus,

Lusibus ut possis aduertere numen ineptis,
 Excutiasq; oculis ocia nostra tuis.

Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda,
 Rhetica nunc præbent, Thraciaq; arma metum;

Germa-
 nicus.

Nunc petit Armenius pacem, nunc porrigit arcubus
 Parthus eques, timida captaq; signa manu.

Nunc te prole tua iuuenem Germania sentit,
 Bellaq; pro magno Cæsare Cæsar habet.

Deniq; ut in tanto, quantum non exigit unquam,
 Corpore pars nulla est, quæ labet imperij.

Vrbs quoq; te, & legum lasset tutela tuarum,
 Et morum, similes quos cupis esse tuis.

Non tibi contingunt, quæ gentibus ocia præstas,
 Bellaq; tum multis irrequieta geris.

Amatorij
 libri.

Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
 Vnquam te nostros euoluisse iocos.

At si (quod mallet) uacuus fortasse fuisses,
 Nullum legisses crimen in arve mea.

illa

Illa quidem fateor frontis non esse seueræ
 Scripta, nec à tanta principe digna legi:
 Non tamen idcirco legum contraria iussis
 Sunt ea, Romanas erudiuntq; nurus.
 Ne' ue, quibus scripsi, possis dubitare, libellus
 Quattuor hos uersus è tribus unus habet:
 Este procul uitta tenues, insigne pudoris:
 Quæq; tegis medios instita longa pedes.
 Nil, nisi legitimum concessaq; furti canemus,
 Inq; meo nullum carmine crimen erit.
 Ecquid ab hac omnes rigidas summouimus arte,
 Quas stola contingi, uittaq; sumpta uetat?
 At matrona potest alienis artibus uti,
 Quodq; trahat, quamuis non doceatur, habet.
 Nil igitur matrona legat, quæ carmine ab omni
 Ad delinquendum doctior esse potest.
 Quodcumq; attigerit (si qua est studiosa sinistri)
 Ad uicium mores instruet inde suos.
 Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)
 Facta sit unde parens Ilia nempe leget.
 Sumpserit Aeneidem genitrix ubi prima, requiret,
 Aeneadum genitrix unde sit alma Venus.
 Persequar inferius (modò si licet ordine ferri)
 Posse nocere animis carminis omne genus.
 Non tamen idcirco crimen liber omnis habebit:
 Nil prodest, quòd non ledere possit idem.
 Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
 Comparat, audaces instruit igne manus.
 Eripit interdum modò dat medicina salutem:
 Quæq; iuuet, monstrat quæq; sit herba nocens.
 Et latro, & cautus præcingitur ense uiator:

Ex primo
 de arte.

Mores
 cuiusq;
 pro præ-
 ceptore
 sunt.

Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
 Discitur innocuas ut agat facundia causas,
 Protegit hæc fontes, immeritosq; premit.
 Sic igitur carmen, recta si mente legatur,
 Constabit nulli posse nocere meum.
 Et tandem uicium quicumq; hinc concipit, errat:
 Et nimium scriptis abrogat ille meis.
 Ut tandem hoc fatear, ludi quoq; semina præbent

Theatra:

Nequitia: tolli tota theatra iube

Campus

Peccandi causam quam multis sæpè dederunt,

Martius.

Martia cum durum sternit arena solum.

Circus.

Tollatur circus, non tuta licentia circi est:

Hic sedet ignoto iuncta puella uiro.

Porticus.

Cum quædam spaciuntur in hac, ut amator eodem

Conueniat, quare porticus ulla patet?

Qui locus est templis augustior? hæc quoq; uitet;

In culpam si qua est ingeniosa suam.

Iupiter
Capitoli-
nus.

Cum steterit Iouis æde, Iouis succurret in æde,

Quam multas matres fecerit ille Deus.

Proxima adoranti Iunonia templa subibit,

Pellicibus multis indoluisse Deam.

Pallade conspecta, natum de crimine uirgo

Sustulerit quare, quæret Erichthonium.

Venerit in magni templum tua numina Martis,

Stat Venus ultori iuncta uiro ante fores.

Endymi-
on.

Isidis æde sedens, cur hanc Saturnia, quæret,

Egerit Ionio, Bosphorioq; mari.

In Venerem Anchises, in Lunam Latmius heros,

In Cererem Iasius, qui referatur, erit.

Omnia peruersas possunt corrumpere mentes:

Stant tamen illa suis omnia tuta locis.

Sed

Sed procul à scripta solis meretricibus arte
 Summouet ingenuas pagina prima manus.
 Quaecunq; erumpit, quã non sinit ire sacerdos,
 Protinus hæc uetiti criminis acta rea est.
 Non tamen est facinus, uersus euoluere molles:
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpè supercilij nudas matrona seueri,
 Et Veneris stantes ad genus omne uidet.
 Corpora Vestales oculi meretricia cernunt,
 Nec domino poenæ res ea causa fuit.
 At quare in nostra nimia est lasciuiã Musa?
 Cur uè meus nequam suadet amare liber?
 Nil, nisi peccatum, manifestaq; culpa fatenda est:
 Poeniret ingenij, iudicijq; mei.
 Cur non Argolicis potiùs quæ concidit armis,
 Vexata est iterum carmine Troia meo?
 Cur tacui Thebas, & mutua uulnera fratrum?
 Et septem portas sub duce quanq; suo?
 Non mihi materiam bellatrix Roma negabat,
 Et pius est patriæ facta referre labor.
 Deniq; cum meritis impleueris omnia Cæsar,
 Pars mihi de multis una canenda fuit.
 Utq; trahunt oculos radiantia lumina solis,
 Traxissent animum sic tua facta meum.
 Arguor immeritò: tenuis mihi campus aratur,
 Illud erat magnæ fertilitatis opus.
 Non ideò debet pelago se credere, si qua
 Audet in exiguo ludere cymba lacu.
 Forsan in hoc dubitem, numeris leuioribus aptus.
 Sim satis, in paruos sufficiamq; modos.
 At si me iubeas domitos Iouis igne Gigantes,

Versus
 molliores

Non om-
 nibus om-
 nia conue-
 niunt.

C 3 Dice-

Sed

Dicere, conantem debilitabit onus.
 Diuitis ingenij est, immania Caesaris acta
 Condere, materia ne superetur opus.
 Et tamen ausus eram, sed detrectare uidebar?
 Quodq; nefas, damno uiribus esse tuis.
 Ad leue rursus opus iuuenilia carmina ueni,
 Et falso moui pectus amore meum.
 Non equidem uellem, sed me mea fata trahebant,
 Inq; meas poenas ingeniosus eram.
 Hei mihi, cur didici? cur me docuere parentes?
 Litteraq; est oculos ulla morata meos.
 Haec tibi me inuisum lasciuia fecit ob artes,
 Quas ratus es uetitos sollicitasse thoros.
 Sed neq; me nuptae didicerunt furta magistro,
 Quodq; parum nouit, nemo docere potest.
 Sic ego delicias, & mollia carmina feci,
 Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
 Nec quisquam est adeo media de plebe maritus,
 Vt dubius uicio sit pater ille meo.
 Sic & Ca- Crede mihi, distant mores a carmine nostro:
 tullus. Vita uerecunda est, Musa iocosa mea est.
 Magnaq; pars mendax operum est & ficta meorum.
 Plus sibi permisit compositore suo.
 Libri non Liber indicium est animi, sed honesta uoluntas
 sunt ani- Plurima mulcendis auribus apta refert.
 morum Accius esset atrox, conuiuia Terentius esset:
 indices. Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
 Deniq; composui teneros non solus amores,
 Exemplis Composito poenas solus amore dedi.
 refellit cri Quid, nisi cum multo Venerem confundere uino
 men. Praecipit Lyrici Ibeia Musa senis?

Lesbia

Lesbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?

Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.

Nec tibi Betriade nocuit, quod sæpè legenti

Delicias uersu fassus es ipse tuas.

Pabula iucundi nulla est sine amore Menandri,

Et solet hic pueris, uirginibusq; legi.

Ilias ipsa quid est, * nisi turpis adultera, de qua

Inter amatorem pugna, uirumq; fuit?

Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut qua

Fecerit iratos raptâ puella duces?

Aut quid Odyssea est, nisi foemina propter amorem,

Dum uir abest, multis una petita * procis?

Quid, nisi Maonides Venerem, Martemq; ligatos

Narrat in obsceno corpora prensa thoro?

Vnde, nisi indicio magni sciremus Homeri,

Hospitis igne duas incaluisse Deas?

Omne genus scripti grauitate Tragœdia uincit,

Hæc quoq; materiam semper amoris habet.

Nâ quid in Hippolyto est, nisi scæuæ flâma nouercæ?

Nobilis est Canacæ fratris amore sui.

Quid? num Tantalides agit ante Cupidine currus

Piscæam Phrygijs uexit eburnus equis.

Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,

Concitus à læso fecit amore dolor.

Fecit amor subitas uolucres cum pellice regem,

Quæq; suum luget nunc quoq; mater Irym.

Si non Aeropen frater sceleratus amasset,

Auersos solis non legeremus equos.

Impia nec Tragicos tetigisset Scylla cothurnos,

Ni patrium crinem desecuisset amor.

Quin legis Electra, & agentem mentis Orestem.

Sappho.

Menædræ
comœdia
Ilias.

† aliud
nisi adultæ

Odyssæa
† Viris?

Homerus

Tragœdia.

Irys

Scylla.

Electra.

Aegisthi crimen, Tyndaridosq; legis.
 Nam quid de tetrico referam domitore Chimæra,
 Quem letbo fallax hospita penè dedit?
 Danaiq; Quid loquor Hermionem? quid te Scœneia uirgo?
 nurus. Teq; Mycœno Phœbas amata duci?
 Quid Denaën Danaës q; nurum? maremq; Lyæi,
 Amonaq; q; noctes quæ coiêre duas?
 Quid generū Pelia? quid Thesea? quid uè Pelasgum,
 Iliacam tetigit qui rate primus humum?
 Huc Iole, Pyrriq; parens, huc Herculis uxor,
 Huc accedat Hylas, Iliacusq; puer.
 Tempore deficiat, tragicos si persequar ignes,
 Vixq; meus capiet nomina nuda liber.
 Est q; in obscœnos deflexa Tragoedia risus,
 Multaq; præteriti uerba pudoris habet.
 Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem
 Infregisse suis fortia facta modis.
 Milesia Iunxit Aristides Milesia crimina secum,
 crimina Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.
 Aristidis. Nec, qui describit corrumpi semina matrum
 Eubius, impuræ conditor historia.
 Nec, qui composuit nuper Sybaritida, fugit,
 Nec, qui concubitus non tacuere suos.
 Sunt ea doctorum monumentis mista uirorum,
 Muneribusq; ducum publica facta patent.
 Ne uè peregrinis tantùm defendat ab armis,
 En Romanus habet multa iocosa liber.
 Ennius ar Utq; suo Martem cecinit grauis Ennius ore,
 te rudis. Ennius ingenio maximus, arte rudis.
 Lucret. Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis,
 Causarumq; triplex uaticinatur opus.

Sic sua lasciuo cantata est sœpè Catullo
 Fœmina, cui falsum Lesbia nomen erat,
 Nec contentus ea, multos uulgauit amores,
 In quibus ipse suum fassus adulterium est.
 Pars fuit exigui, similisq; licentia Calui,
 Detexit uarijs qui sua facta modis.
 Quid referã * Tindæ? quid Memmi carmẽ? apud quos † Tindæ?
 Nomen adest rebus, nominibusq; pudor? Mēmius.
 Cinna quoq; his comes est, Cinnaq; procacior Anser, Cinna.
 Et leue Cornifici parq; * Catonis opus. Anser.
 Et quorum libr'is modò dissimulata per illos Cornifi-
 Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo. cius.
 Is quoq; Phasiacas Argon qui duxit in undas, † Cotonis
 Non potuit Veneris furtata tacere sua. Coto.
 Nec minùs Hortensi, nec sunt minùs improba Serui Hortēsius
 Carmina, quis dubitet nominata sequi? Seruius.
 Vertit Aristidem * Sisenna, nec obsuit illi † Gisena,
 Historiæ turpes inseruisse iocos. Sisenna.
 Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo, Gallus.
 Sed linguam nimio non tenuisse mero.
 Credere iuranti durum putat esse Tibullus, Tibullus.
 Hoc etiam de se quod negat illa uiro.
 Fallere custodem demum docuisse facetur,
 Seq; sua miserum nunc ait arte premi.
 Sæpè uelut gemmam dominae, signumq; probaret,
 Per causam meminit se terigisse manum.
 Utq; refert, digitis sœpè est nutuq; locutus,
 Et tacitam mensæ duxit in orbe notam.
 Et quibus è succis abeat de corpore liuor,
 Impresso fieri qui solet ore, docet.
 Deniq; ab incauto nimium petit * illa marito, tulle.
 Q S Se

- Se quoq; uti seruet, peccet ut illa minus.
 Scit cui latretur, cum solus obambulat ipse.
- Excreare. Cui toties clausas excreet ante fores.
 † furti Multaq; dat & furtim talis præcepta, docetq;
 Quæ nuptæ possent fallere ab arte uiros.
 Nec fuit hoc illi fraudi, legiturq; Tibullus,
 Et placet, & iam te principe notus erat.
- Propert. Inuenies eadem blandi præcepta Properti,
 Districtus minima nec tamen ille nota est.
- Ulias. His ego successi, quoniam præstantia candor
 Nomina uiuorum dissimulare n. bet.
 Non timui (fateor) ne, quæ tot iere carinæ,
 Naufraga seruat is omnibus una foret.
- Artes aleæ Sunt alijs scriptæ, quibus alea luditur, artes:
 Hoc est aduestros non leue crimen auos.
 Quid ualeant t ali, quo possis plurima iactu
 Figere, damnosos effigiasq; canes.
 Tessera quos habeat numeros, distante uocato,
 Mittere quo doceat, quo dare missa modo.
 Discolor ut recto grassetur limite miles,
 Cum medijs gemino calculus hoste perit.
 Ut mage uelle sequi sciat, & reuocare priorem,
 Nec tutò fugiens incomitatus eat.
- Tabella
 aleatoria. Parua sedet ternis instructa tabella lapillis,
 In qua uicisse est continuasse suos.
 Quiq; alijs lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem charam tempora nostra solent.
- Varie de-
 scriptio-
 nes. Ecce canit formas alius, iactusq; pilarum:
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.
 Composita est alijs fuscandi cura coloris:
 Hic epulis leges, hospitioq; dedit.

Alter

Alter huium, de qua fingantur pocula, monstrat,

Quaeq; docet liquido testa sit apta mero.

Talia luduntur fumoso mense Decembri,

Quae iam non ulli composuisse nocet.

His ego deceptus non tristia carmina feci,

Sed tristis nostros poena secuta iocos.

Deniq; non uideo tot de scribentibus unum,

Quem sua perdiderit Musa, repertus ego.

Quid? si scripsissem mimos obscœna iocantes,

Qui semper ficti crimen amoris habent?

In quibus assidue cultus procedit adulter,

Verbaq; dat stulto callida nupta uiro.

Nubilis hæc uirgo, matronaq; uirq; puerq;

Speçtat, & ex magna parte Senatus adest.

Non satis incestis temerari uocibus aures,

Adsuescunt oculi multa pudenda pati.

Cumq; fefellit amans aliqua nouitate maritum,

Plauditur, & magno palma fauore datur.

*Quodq; minus prodest, poena est lucrosa poëta,

Tantaq; non paruo crimina prætor emit.

Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,

Empta tibi magno talia multa leges.

Hæc tu spectasti, spectandaq; sæpè dedisti,

Maiestas adeò comis ubiq; tua est.

Luminibusq; tuis, totus quibus utitur orbis,

Scenica uidisti lætus adulteria.

Scribere si fas est imitantes turpia mimos,

Materia minor est debita poena mea.

Angenus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?

Quodq; licet mimis, scena licere dedit?

Et mea sunt populo saltata poemata sæpè.

Vnum O-
uidium
ingenium
perdidit

† Quoq;

Ludi Au-
gustales.

Mimi.

† liber

Sæpè

Sæpè oculos etiam detinuère tuos.

Scilicet in domibus uestris ut prisca uirorum,

Artifices fulgent corpora picta manu.

† Vene
risq;

Sic quæ concubitus uarios, & uariasq; figuras

Exprimit, est aliquo parua tabella loco.

Vtq; sedet uultu fassus Telamonius iram,

Inq; oculis facinus barbara mater habet:

Sic madidos siccant digitis Venus unda capillos,

Et modo maternis tecta uidetur aquis.

Bella sonant alij telis instructa cruentis,

Parsq; tui generis, pars tua facta canit.

Inuida me spacio natura coercuit arcto,

Ingenio uires exiguasq; dedit.

Vergilius

Et tamen ille tuæ foelix Aeneidos autor,

Contulit in Tyrios arma uirumq; thoros.

Nec legitur pars ulla magis de corpore toto,

Quam non legitimo foedere iunctus amor.

Phyllidis hic idem, teneraq; Amaryllidis ignes,

Bucolica.

Bucolicis iuuenis luserat antè modis.

Nos quoq; iam pridem scripto peccauimus isto,

Supplicium patitur non noua culpa nouum.

Carminaq; ædideram, cum te delicta notantem

Præterij toties irrequietus eques.

Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putauit,

Scripta parum prudens, nunc nocuère seni.

Sera redundauit ueteris uindicta libelli,

Distat & à meriti tempore poena sui.

Ne tamen omne meum credas opus esse remissum,

Fastorum

Sæpè dedit nostræ grandia uela rari.

libri 12.

Sex ego Fastorum scripsi totidemq; libellos,

Cumq; suo finem mense uolumen habet.

Idq;

Idq; tuo semper scriptum sub nomine Cæsar,
 Et tibi sacratum fors mea rupit opus.
 Et dedimus Tragicis scriptum regale cothurnis,
 Quæq; grauis debet, uerba cothurnus habet.
 Dictaq; sunt nobis, quamuis manus ultima coepto
 Desuit, in facies corpora uersa nouas.
 Atq; utinam reuoces animum paulisper ab ira,
 Et uacuo iubeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca quibus prima surgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Cæsar opus.
 Adspicies, quantum dederis mihi pectoris ipse,
 Quoq; fauore animi teq;, tuosq; canam.
 Non ego mordaci distinxi carmine quenquam,
 Nec meus ullius crimina uersus habet.
 Candidus à salibus suffusus felle refugi:
 Nulla uenenato littera mista ioco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
 Quem mea Calliope læserit, unus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluisse malis.
 Nec mihi credibile est quenquam insultare tacenti,
 Gratia candori si qua relata meo est.
 His precor atq; alijs, possint tua numina flecti
 O pater, ô patriæ cura, salusq; tua.
 Non ut in Ausoniam redeam, nisi forsitan olim,
 Cùm longo poenæ tempore uictus eris.
 Tutius exilium, pauloq; quietius oro,
 Vt par delicto sit mea poena suo.

Medea
Ouidij.

Metamor
phosis.

P. OVI.

P. OVIDII NASONIS
DE TRISTIBVS LIBER
TERTIVS.
ELEGIA I.

Liber le-
ctorem al-
loquitur.

Issus in hanc uenio timidè liber
exulis urbem:
Da placidam fesso lector ami-
ce manum:
Nèue reformida, ne sim tibi
fortè pudori:
Nullus in hac charta uersus a-
mare docet.

Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infœlix ullis dissimulare locis.

Id quoq; quod uiridi quondam malè lusit in æus,
Heu, nimium serò damnat & odit opus.

Adspice quid portem, nihil hîc nisi triste uidebis,
Carmine temporibus conueniente suis.

Clauda quòd alterno subsidant carmina uersu,
Vel pedis hoc ratio, uel uia longa facit.

Pumex. Quòd neq; sum cedro flauus, nec pumice lauis,
Erubui domino cultior esse meo.

Littera suffusas quòd habet maculosa lituras,
Læsit opus lachrymis ipse poëta suum.

Excusat
libros. Si qua uidebuntur casu non dicta Latine,
In qua scribebat, barbara terra fuit.

Dicite lectores, si non graue, quâ sit eundem,
Quasq; petam sedes hospes in urbe liber.

Hæc ubi sum furtim lingua titubante locutus,
Qui mihi monstraret, uix fuit unus, iter.

Dij

Dij tibi dent, nostro quod non tribuere poeta,
Molliter in patria uiuere posse tua.

Duc age, namq; sequar, quamuis terraq; mariq;
Longinquo referam lassus ab ore pedem.

Paruit, & ducens, hæc sunt fora Caesaris, inquit,
Hæc est a sacris quæ uia nomen habet.

Via sacra.

Hic locus est Vestæ, quæ Pallada seruat & ignem,
Hæc fuit antiqui regia parua Numæ

Inde petens dextram, porta est, ait, ista Palati:

Hic sator, hoc primùm condita Romæ loco est.

Porta Latina.

Singula dum miror, uideo fulgentibus armis
Conspicuos postes, tectaq; digna Deo.

En domus hæc, dixi, Iouis est: quod ut esse putarem,
Augurium menti querna corona dabat.

Ioui quercus sacra.

Cuius ut accepi dominum, non fallimur, inquam,
Et magni uerum est hanc Iouis esse domum.

Cur tamen apposita uelatur ianua lauro?

Cingit & angustas arbor opæca comas?

An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?

Laurea triumphalis.

An quia Leucadio semper amata Deo est?

Ipsa ne quod festa est? an quod facit omnia festa?

Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?

Vtq; uiret semper laurus, nec fronte caduca

Carpitur, æternum sic habet ista decus.

* Causeq; suppositæ scripto testante coronæ
Seruatos ciues indicat huius ope.

* Causa superpositæ scripto testata corona.

Adhæc seruat is unum pater optime ciuem,

Qui procul extremo pulsus in orbe lates.

Ciuis corona de qua Gellius.

In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,

Non facinus causam, sed suus error habet.

Me miserum, nereorq; locum, uereorq; potentem,

Es

Et quatitur trepido littora nostra metu.
 Adspicis exangui chartam pallere colore,
 Adspicis alternos intremuisse pedes.
 Quandocunq; precor nostro placato parenti,
 uisdem sub dominis adspiciare domus.
 Inde tenore pari gradibus sublimia celsis
 Ducor ad intonsi candida templa Dei.
 Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
 Belides, & stricto stat ferus ense pater.
 Quaeq; uiri docto ueteres fecere, nouiq;
 Pectore, lecturis inspicienda patent.
 Querebam fratres, exceptis scilicet illis,
 Quos suus optaret non genuisse parens.
 Quarentem frustra custos e sedibus illis
 Praepositus sancto iussit abire loco.
 Altera templa peto uicino iuncta teatro,
 Haec quoq; erant pedibus non adeunda meis.
 Nec me, quae doctis patuerunt prima libellis
 Atria, libertas tangere passa sua est.
 In genus auctoris miseri fortuna redundat,
 Et patimur navi quam tulit ipse fugam.
 Forsitan & nobis olim minus asper, & illi
 Euictus longo tempore Caesar erit.
 Dij precor, atq; adeo (neq; enim mihi turba roganda
 Caesar ades uoto maxime Diue meo. (est)
 Interea, quoniam statio mihi publica clausa est,
 Priuato liceat delituisse loco.
 Vos quoq; si fas est, confusa pudore repulsa,
 Sumite plebeiae carmina nostra manus.

E L E G I A II.

Queritur se in exilium missum

Ergo

Ergo erat in fatis Scythiã quoq; uisere nostris?
 Quãq; Lycaonio terra sub axe iacet?
 Nec uos Pierides, nec stirps Latonia uestro
 Docta sacerdoti turba tulistis opem.
 Nec mihi, quod lusi uerò sine crimine, prodest:
 Quodq; magis * Musa est uisa iocosa mea.
 Plurima sed pelago, terraq; pericula passum
 Vstus ab assiduo frigore pontus habet.
 Quiq; fugax rerum, securaq; in ocia natus,
 Mollis & impatiens antè laboris eram:
 Vltima nunc patior, nec me mare portubus orbum,
 Perdere diuersæ nec potuere uia.
 Suffecitq; malis animus, nam corpus ab illo
 Accepit uires, uixq; ferenda tulit.
 Dum tamen & uentis dubius iactabar, & undis,
 Fallebat curas, ægraq; corda labor.
 Ut uia finita est, & opus requieuit eundi,
 Et pœnæ tellus est mihi facta meæ,
 Nil nisi flere libet, nec nostro parcior imber
 Lumine, quam uerna de niue manat aqua.
 Roma, domusq; subit, desideriumq; locorum,
 Quicquid & amissa restat in urbe mei.
 Hei mihi, quod toties nostri pulsata sepulchri
 Ianua, sed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugi? totiesq; minata
 Obruit infœlix nulla procella caput?
 Dii, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes iræ quam Deus unus habet:
 Extimulate precor cessantia fata, meiq;
 Interiùs clausas esse uetate fores.

ELEGIA III.

D

Ad

†vita Mu-
 sa iocosa
 mea est.
 Iocosa
 Musa Na-
 foni exi-
 lium pe-
 perit.

Ad uxorem, quod aeger esset.

† casu

Aeger

Ouidius.

HAec mea si coniunx miraris, epistola quare
Alterius digitis scripta sit, aeger eram.

Aeger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertusq; mea penè salutis eram.

Quem mihi tunc animum dura in regione iacenti,
Inter Sauromatas esse, Getasq; putas?

Nec coelum patior, nec aquis assueuimus istis:

Terraq; nescio quo non placet ista modo.

Non domus apta satis, non hîc cibus utilis agro:

Nullus, Apollinea qui leuet arte malum, est.

Non, qui soletur, non qui labentia tarde

Tempora narrando fallat, amicus adest.

Lassus in extremis iaceo populisq; locisq;

Et subit affecto nunc mihi, quicquid abest.

Omnia cum subeant, uincis tamen omnia coniunx,

Et plus in nostro pectore parte tenes.

Te loquor absentem, te uox mea nominat unam:

Nulla uenit sine te nox mihi, nulla dies.

Talia Scy **Q**uinetiam sic me dicunt aliena locurum,

thas de-
cent.

Vt foret amentis nomen in ore tuum.

Si iam deficiam, suppressaq; lingua palato

Vix instillato restituenda mero:

Nunciet huc aliquis dominam uenisse, resurgam,

Spesq; tui nobis causa uigoris erit.

Dumq; ego sum uitæ dubius, tu forsitan isthic

lucundum nostri nescia tempus agis.

Non agis, affirmo, liquet hoc charissima nobis

Tempus agi sine me non nisi triste tibi.

Si tamen impleuit mea sors, quos debuit annos,

Et mihi uiuendi tam citò finis adest:

Quat.

Quantum erat o magni perituro parcere Diui,
 Ut saltem patria contumularer humo.
 Vel poena in mortis tempus dilata fuisset,
 Vel * praecessisset mors properata fugam.
 Integer hanc potui nuper bene reddere uitam,
 Exul ut occiderent nunc mihi uita data est.
 Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
 Et fient ipso tristia fata loco?
 Nec mea consueto languescent corpora lecto?
 Deposited nec me qui fleat, ullus erit?
 Nec dominae lachrymis in nostra cadentibus ora
 Accedunt animae tempora parua mea?
 Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
 Labentes oculos * condet amica manus?
 Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
 Indeploratum barbara terra teget?
 Ecquid ubi audieris, tota turbabere mente?
 Et feries pauida pectora fida manu?
 Ecquid in has frustra tendent tua brachia partes?
 Clamabis miseri nomen inane uiri?
 Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos:
 Non tibi nunc primum, lux mea, raptus ero.
 Cum patriam amisi, tunc me perisse putato,
 Et prior, & grauior pars fuit illa mihi.
 Nunc, si forte potes, sed non potes, optima coniunx,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo,
 Ad mala iam pridem non rude pectus habes.
 Atque utinam pereant animae cum corpore nostro,
 Effugiatque auidos pars mea nulla rogos.
 Nam si morte carens uacuas uolat altus in auras

† praecessisset

Claudera
oculos
mortuo.
† clauder

Exilium
vera
mors est.

52 TRISTIVM

Pythago-
ras animū
immorta-
lem affir-
mat.

Spiritus, & Samij sunt rata dicta senis,
Inter Sarmaticas Romana uagabitur umbras,
Perq; feros manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parua referantur in urna,
Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non uetat hoc quisquā: fraterera Thebana peremptū
Supposuit tumulo rege uetante soror.
Atq; ea cum folijs, & amomi puluere misce,
Atq; suburbano condita crede solo.
Quosq; legat uersus oculo properante uiator,
Grandibus in tumuli marmore caede notis.
Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum,
Ingenio perij Naso poëta meo.
At tibi, qui transis, ne sit, graue, quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: et enim maiora libelli,
Et diuturna magis sunt monimenta mei.
Quos ego confido, quamuis nocuere daturos
Nomen, & auctori tempora longa suo.
Tu tamen extincto feralia munera semper,
Deq; tuis lachrymis humida ferta dato.
Quamuis in cinerem corpus mutauerit ignis,
Sentiet officium mœsta fauilla pium.
Scribere plura libet, sed uox mihi fessa loquendo
Dictandi uires, siccaq; lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
Quod, tibi qui mittit, non habet ille, uale.

Epitaph.
Quidij.

ELEGIA IIII.

Ad amicum, ut magnorum virorum con-
suetudinem fugiat.

O Mibi chare quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuere mea:

Sibus edocto si quidquam credis amico,
 Viue tibi, & longè nomina magna fuge.
 Viue tibi, quantumq; potes, prælustria uita:
 Sæuum prælustri fulmen ab arce uenit.
 Nam, quanquam soli possunt prodesse potentes,
 * Non prosunt, potius plurimum obesse solent.
 Effugit hybernas demissa antenna procellas,
 Lataq; plus paruis uela timoris habent.
 Adspicis, ut summa cortex leuis innatat unda,
 Cum graue nexa simul retia mergat onus?
 His ego si monitis monitus prius ipse fuisset,
 In qua debebam forsitan urbe forem.
 Dum tecum uixi, dum me leuis aura ferebat,
 Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
 Qui cadit in plano, uix hoc tamen euenit ipsum,
 Sc cadit, ut tracta surgere possit humo.
 At miser Elpenor tecto delapsus ab alto,
 Occurrit regi flebilis umbra suo.
 Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?
 Icarus immensas nomine signet aquas?
 Nempe quod hic altè, demissius ille uolabat,
 Nam pennas ambo non habuere suas.
 Crede mihi, benè qui latuit, benè uixit, & intra
 Fortunam debet quisq; manere suam.
 Non foret Eumenides orbis, si filius eius
 Stultus Achilleos non adamasset equos.
 Nec natum in flamma uidisset, in arbore natus,
 Cepisset genitor si Phaëtonta Merops.
 Tu quoq; formida nimum sublimia semper,
 Propositiq; precor contrahe uela tui.
 Nam pede inoffenso spacium procurrere uita.

Sibi uiue-
re.

† Non de-
fit portus
si quis ob-
esse po-
test.

Summa
omnia fu-
gienda.

Elpenor.

Dædalus.

Benè late-
re, benè
est uiue-
re.

D 3 Dignus.

Dignus es, & fato candidiore frui.
 Quid pro te ut uoueam mihi pietate mereris,
 Haesuraq; mihi tempus in omne fide.
 Vidi ego te tali uultu mea fata gementem,
 Qualem credibile est ore fuisse meo.
 Nostra tuas uidi lachrymas super ora cadentes,
 Tempore quas uno fidaq; uerba * dabas.
 Nunc quoq; summotum studio defendis amicum,
 Et mala uix ulla parte leuanda leuas.
 Viue sine inuidia, mollesq; inglorius annos
 Exige, amicitias & tibi iunge pares.
 Nasonisq; tui, quod adhuc non exulat, unum
 Nomen ama, Scythicus caetera pontus habet.
 Proxima syderibus tellus Erymanthidos urse
 Me tenet, adstricto terra perusta gelu.
 Bosphorus & Tanais superant, Scythiaq; paludes,
 Vixq; satis noti nomina pauca loci.
 Ulterius nil est, nisi non habitabile frigus,
 Heu quam uicina est ultima terra mihi?
 At longè patria est, longè est charissima coniunx,
 Quicquid & haec nobis post duo dulce fuit.
 Sic tamen haec absunt, ut, quæ contingere non est
 Corpore, sunt animo cuncta uidenda meo.
 Ante oculos errat domus, urbs & forma locorum,
 Acceduntq; suis singula facta locis.
 Coniugis ante oculos, sicut praesentis imago est:
 Illa meos casus aggrauat, illa leuat.
 Aggrauat haec, q; abest, leuat haec, q; praestat amo-
 Impositumq; sibi firma tuetur onus. (rem)
 Vos quoq; pectoribus nostris haeretis amici,
 Dicere quos cupio nomine quenq; suo.

Sed timor officium cautus compescit, & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.

Antè uolebatis, grati q̄ erat instar amoris,
Versibus in nostris nomina uestra legi:

Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quenq̄
Alloquar, & nulli causa timoris ero.

Nec meus indicio latitantes uersus amicos
Protrahet. occultè si quis amauit, amet.

Scitè tamen, quamuis longa regione remotus
Absim, uos animo semper adesse meo.

Et qua quisq̄ potest, oro, mala nostra leuate,
Fidam proiectione ue negate manum.

Prospera sic maneat uobis fortuna, nec unquam
Contacti simili fortè rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Carum.

Vsus amicitia tecum mihi paruus, ut illam
Non agrè possis dissimulare, fuit:

Ni me complexus uinclis propioribus esses,
Naue mea uento forsitan eunte suo.

Vt cecidi, cuncti q̄ metu fugere ruinam,

Versa q̄ amicitia terga dedere mea,

Ausus es igne Iouis percussum tangere corpus,

Et deplorata limen adire domus.

Idq̄ recens præstas, nec longo cognitus usu,

Quod ueterum misero uix duo tres ue mihi.

Vidi ego confusos uultus, uisosq̄ notauit:

Osq̄ madens fletu, pallidiusq̄ meo.

Et lachrymas cernens in singula uerba cadentes,

Ore meo lachrymas, auribus illa bibi.

Brachiaq̄ excepi * presso pendentia collo,

Amicorū
nomina
cur non
inferat.

† meam

† mæsto

D 4

Et

§§ TRISTIVM

Et singultatis oscula mista sonis.
 Sum quoq; Care tuis defensus uiribus absens,
 Scis Carum ueri nominis esse loco.
 Multaq; præterea manifesti signa fauoris
 Pectoribus teneo non abitura meis.
 Dij tibi posse tuos tribuant defendere semper,
 Quos in materia prosperiore iues.
 Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
 Quod te credibile est quærere, quæris, agam?

Spes. Spe trabor exigua quam tu mihi demere noli,
 Tristia leniri numina posse Dei.
 Seu temerè expecto, siue hoc contingere fas est,
 Tu mihi quod cupio fas precor esse, proba.

Genero- Quæq; tibi est linguæ facundia, confer in illud,
 ffsimus Ut doceas uotum posse ualere meum.
 quisq; ad Quò quisq; est maior, magis est placabilis iræ,
 iracundiã Et faciles motus mens generosa capit.
 est propen Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni:
 fior. Pugna suum finem, cùm iacet hostis, habet.

At lupus, & turpes instant morientibus ursi,
 Et quæcunq; minor nobilitate fera est.
 Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
 Dardanij lachrymas non tulit ille senis.
 † Porrus Quæ ducis Emathij fuerit clementia, * Pharos
 Præclaræq; docent funeris exequiæ.
 Nèue hominum referam flexas ad mitius iras,
 Iunonis gener est, qui prius hostis erat.
 Deniq; non possum nullam sperare salutem,
 Cùm non sit pœnæ causa cruenta meæ.
 Non mihi quærenti pessundare cuncta, petitum
 Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.

Notis

Non aliquid dixi, uiolentaq; lingua locuta est,
 Lapsaq; sunt nimio uerba profana mero.
 Inscia quod crimen uiderunt lumina plector,
 Peccatumq; oculos est habuisse meos.
 Non equidem totam possum defendere culpam,
 Sed partem nostri criminis error habet.
 Spes igitur superest facturum, ut molliat ipse
 Mutati poenam conditione loci.
 Hoc utinam nitidis solis praenunciis ortus
 Adferat admisso Lucifer albus equo.

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiarissimè usus est.

Foedus amicitiae non uis charissime nostrae,
 Nec, si fortè uelis, dissimulare potes,
 Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
 Nec tibi me tota iunctior urbe fuit.
 Isq; erat usque adeo populo testatus, ut esset
 Penè magis quam tu, quamq; ego, notus amor.
 Quiq; est in charis animi tibi candor amicis,
 Cognitus est illi, quem colis ipse, uiro.
 Nil ita celabas, ut non ego conscius essem,
 Pectoribusq; dabas multa tegenda meis.
 Cuiq; ego narrabam secreti quicquid habebam,
 Excepto, quod me perdidit, unus eras.
 Id quoq; si scisses, saluo fruerère sodali,
 Consilioq; forem sospes amice tuo.
 Sed mea me in poenam nimirum fata trahabant,
 Omne bonae claudunt utilitatis iter.
 Siue malum potui tamen hoc uitare cauendo,
 Seu ratio fatum uincere nulla ualet:
 Tu tamen o nobis usu iunctissime longo,

Oculi Na
 sonis in
 crimine.

Consilio-
 rum com-
 munica-
 tio signū
 est verae
 amicitiae.

Pars desiderij maxima penè mei,
 Sis memor & si quas fecit tibi gratia uires,
 Illas pro nobis experiâre, rogo.
 Numinis ut læsi fiat mansuetior ira,
 Mutatoq; minor sit mea pœna loco.
 Idq; ita, si nullum scelus est in pectore nostro,
 Principiumq; mei criminis error habet.
 Nec breue, nec tutum est, quo sint mea dicere casus
 Lumina funesti conscia facta mali.
 Mensq; reformidat, ueluti sua uulnera, tempus
 Illud & admonitu fit nouus ipse dolor.
 Et quæcunq; adeò possint afferre pudorem,
 Illa regi cæca condita nocte decet.
 Nil igitur referam, nisi me peccasse: sed illo
 Præmia peccato nulla petita mihi.
 Stultitiamq; meum crimen debere uocari,
 Nomina si factis reddere uera uelis.
 Quæ si non ita sunt, alium, quò longiùs absim,
 Quære (suburbana hæc sit mihi terra) locum.

Lumina
Nasonis.

Stultitia,
non cri-
men.

E L E G I A VII.

Mandat epistolæ, ut Perhillam adeat.

V Ade salutatum subito perarata Perhillam
 Littera, sermonis fida ministra mei.
 Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem,
 Aut inter libros, Pieridesq; suas.
 Quicquid aget, cum te scierit uenisse, relinquet:
 Nec mora, quid uenias, quid ue, requiret, agam.
 Viuere me dices, sed sic, ut uiuere nolim:
 Nec mala tam longa nostra leuata mora.
 Et tamen ad Musas, quamuis nocuere, reuertì,
 Aptaq; in alternos cogere uerba pedes.

Tu

Tu quoq; dic, studijs communibus ecquid inheres?

Doctaq; non patrio carmina more canis?

Nam tibi cum facit mores natura pudicos,

Et raras dotes, ingeniumq; dedit.

Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,

Ne male foecunda uena periret aqua.

Perhillæ
ingeniū.

Primus id adspexi teneris in uirginis annis,

Vtq; pater nata, duxq; comesq; fui.

Tunc quoq; si forsannostrum deleuit amorem.

Tempus, eram nimio iunctus amore tibi.

Ergo si remanent ignes tibi pectoris ijdem,

Sola tuum Vates Lesbica uincit opus.

Sed uereor, ne nunc mea te fortuna retardet,

Postq; meos casus sit tibi pectus iners.

Dum licuit, tua sæpè mihi, tibi nostra legebam:

Sæpè tui iudex, sæpè magister eram.

Aut ego præbebam factis modò uersibus aures,

Aut, ubi cessâras, causa ruboris eram.

Forsitan exemplo, quia me lesere libelli,

Tu quoq; sis poenæ facta ruina mea.

Pone Perhilla metum, tantummodò foemina nulla,

Nè ue uir à scriptis discat amare tuis.

Ergo desidia remoue doctissima causas,

Inq; bonas artes, & tua sacra redi.

Ista decens facies longis uitiabitur annis,

Rugaq; in antiqua fronte senilis erit.

Inijcietq; manus formæ damnosa senectus,

Quæ strepitum passu non faciente uenit.

Cumq; aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis:

Et speculum mendax esse querere tuum.

Speculum
mendax.

Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis:

Finge

Finge sed immensis censibus esse pares.

Nempe dat & quodcumq; libet fortuna, rapitq;.

Croesus.

Irus & est subito, qui modo Croesus erat.

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,

Pectoris exceptis ingenijq; bonis.

En ego cum patria caream, uobisq;, domoq;.

Raptaq; sint, adimi quæ potuere mihi:

Literæ nō
possunt
nobis adi-
mi.

Ingenio tamen ipse meo comitorq;, fruorq; :

Cæsar in hoc potuit iuris habere nihil.

Quilibet hanc sæuo uitam mihi finiat ense,

Me tamen extincto fama superstes erit.

Dumq; suis uictrix septem de montibus orbem

Prospiciet domitum Martia Roma, tegar.

Tu quoq;, quem studij maneat foelicior usus,

Effuge uenturos, quæ potes, usq; rogos.

E L E G I A VIII.

Patriam, & suos videre desiderat.

Nunc ego Triptolemi cuperẽ conscendere cur.

Misit in ignotã qui rude semen humũ. (rus,

Nunc ego Medea uellem frenare dracones,

Quos habuit fugiens arce Corinthe tua.

Nunc ego iactandas optarem sumere pennas,

Siue tuas Perseu, Dædale siue tuas:

Vt teneranostris cedente uolatibus aura,

Adspice rem patriæ dulce repentẽ solum:

Desertaq; domus uultus, memoresq; sodales,

Charaq; præcipuè coniugis ora mea.

Stulte, quid hæc frustra uotis puerilibus optas,

Quæ non ulla tibi fertq;, feretq; dies?

Si semel optandum est, Augusti numen adora,

Et quem sensisti, ritẽ precare Deum.

Ille

Ille tibi pennasq; potest, currusq; uolucres
 Tradere: det reditum, protinus ales eris,
 Si precer hæc (neq; enim possum maiora precari)
 Ne mea sint timeo uota modesta parum.
 Forsitan hoc olim, cum iam satiauerit iram,
 Tunc quoq; sollicita mente rogandus erit.
 Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli,
 Ex bis me iubeat quolibet ire locis.
 Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec aura,
 Hei mihi, perpetuus corpora languor habet.
 Seu uiciant artus ægræ contagia mentis,
 Siue mei causa est in regione mali:
 Ut tetigi Pontum, uexant insomnia, uixq;
 Ossa tegit macies, nec iuuat ora cibus.
 Quiq; per autumnum percussis frigore primo
 Est color in folijs, quæ noua læsit hyems:
 Is mea membra tenet, nec uiribus alleuor ullis,
 Et nunquam queruli causa doloris abest.
 Nec melius ualeo quam corpore, mente, sed ægræ est
 Vtraq; pars æquæ, binaq; damnâ fero.
 Hæret & ante oculos ueluti spectabile corpus
 Adstans, fortunæ forma uidenda meæ.
 Cumq; locos, moresq; hominum, cultusq;, onosq;
 Cernimus, & quid sim, quid fuerimq;, subit:
 Tantus amor necis est, querar ut de Cæsaris irâ,
 Quod non offensas uindictet ense suas.
 Aut quoniam semel est odio ciuilitèr usus,
 Mutato leuior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Vnde Tomos dictus.

Hic quoq; sunt urbes Graiæ (quas credere pos-
 set) Inter

Macies
 Ouidij ex
 alieno cœ-
 lo.

† igitur
 Graiæ
 [quis cre-
 deret] ur-
 bes.

Inter inhumana nomina Barbariae?
 Huc quoque Mileto missi uenere coloni,
 Inque Getis Graias constituere domos.
 Sed uetus huic nomen, positaque antiquius urbe,
 Constat ab Absyrti caede fuisse loco.
 Nam rate, quae cura pugnacis facta Mineruae
 Per non tentatas prima cucurrit aquas,
 Medea. Impia desertum fugiens Medea parentem,
 Dicitur his remos applicuisse uadis.
 Quem procul ut uidit tumulo speculator ab alto,
 Hospes, ait, nosco Colchide uela dari.
 Dum trepidant Minyae, dum soluitur aggere funis,
 Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
 Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
 Ausa, atque ausura multa nefanda manu.
 Et quanquam superest ingens audacia menti,
 Pallor in attonitae uirginis ore fuit.
 Ergo ubi prospexit uenientia uela, tenemur,
 Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
 Dum quid agat, quaerit, dum uersat in omnia uultus,
 Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
 Cuius ut oblata est praesentia, uicimus, inquit:
 Hic mihi morte sua causa salutis erit.
 Protinus ignari, nec quicquam tale timentis,
 Innocuum rigido perforat ense latus.
 Atque ita diuellit, diuulsaque membra per agros
 Dissipat, in multis inuenienda locis.
 Neu pater ignoret, scopulo proponit in alto
 Pallentesque manus, sanguineumque caput:
 Ut genitor luctuque nouo tardetur, et artus
 Dum legit extinctos, triste retardet iter.

Inde

L I B E R III.

63

Inde Tomos dictus locus hic, quia fertur in illo
Membra soror fratris consecuisse sui.

Tomos à
sectione.

E L E G I A X.

Quibus cum gentibus uiuat.

Siquis adhuc isthic meminit Nasonis adempti,
Et superest sine me nomen in urbe meum:
Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
Me sciat in media uiuere Barbaria.

Scythiæ
asperitas.

Sauromatæ cingunt, fera gens, Bessiq; Getæq;
Quæ non ingenio nomina digna meo.

Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
Ille suis liquidis bella repellit aquis.

At cum tristis hyems squalentia protulit ora,
Terraq; marmoreo est candida facta gelu.

Dum patet & Boreas, & nix iactata sub arcto,
Tum patet his gentes axe tremente premi,

† iniecta

Nix iacet, & iactam non sol. pluuiæq; resoluunt:
Indurat Boreas, perpetuamq; facit.

Nix in
crySTALLU.

Ergo ubi deliuit nondum prior, altera uenit,
Et solet in multis hinc & iacere locis.

† manere

Tantaq; commoti uis est Aquilonis, ut altas
Aequet humo turres, tectaq; raptâ ferat.

Pellibus hirsutis arcent mala frigora & braccis,
Oraq; de toto corpore sola patent.

† braccis,
Braccæ.

Sæpè sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu.

Nudaq; consistunt formam seruantia testæ
Vina, nec hausta meri, sed data frustra bibunt.

Quid loquar, ut cuncti concresecant frigore riuu?
Deq; lacu fragiles effodiantur aquæ?

Ipsè papyrifero qui non angustior amne,

Papyrifero
Nilus.

Misce-

Miscetur uasto multa per ora freto.
 Cœruleos uentis latices durantibus Ister
 Congelat, & tectis in mare serpit aquis.
 Quaq; rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
 Frigore concretas unguia pulsat equi.
 Perq; nouos pontes subter labentibus undis.
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boues.
 Vix equidem credat, sed cùm sint præmia falsè
 Nulla, ratam testis debet habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
 Lubricaq; immotas testa premebat aquas.
 Nec uidisse sat est: durum calcauimus æquor,
 Vndaq; non uno sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset,
 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
 Tum neq; se pandi possunt Delphines in auras
 Tollere, conantes dura coërcet hyems.
 Et quanquam Borreas iactatis insonet alis,
 Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
 Inclusæq; gelu stabunt ut marmore puppes,
 Nec poterit rigidas scindere remus aquas.
 Vidimus in glacie pisces hæerere ligatos,
 Sed pars ex illis tum quoq; uiua fuit.
 Siue igitur nimij Boreæ uis sæua marinas,
 Siue redundatas flumina cogit aquas:
 Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro,
 Inuebitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longeq; uolante sagittæ
 Vicinum latè depopulatur humum.
 Diffugiunt alij, nullisq; tuentibus agros
 Incustoditæ diripiuntur opes.

Lucrum
 mendaces
 facit.

† findere

Parthi.

Rutis

LIBER III.

65

Ruris opes parua pecus, & stridentia plaustra,
Et quas diuitias incola pauper habet.

Pars agitur uinctis post tergum capta lacertis
Respicens frustra rura laremque suum.

Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis,
Nam uolucris ferro tinctile uirus inest.

Quae nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt:
Et cremat insontes hostica turba casas.

Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine belli,
Nec quisquam presso uomere sulcat humum.

Aut uidet, aut metuit locus hic, què non uidet, hostem,
Cessat iners rigido terra relicta situ.

Non hic pampinea dulcis latet uua sub umbra,
Nec cumulant altos feruida musta lacus.

Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominae uerba legenda suae.

Adspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos,
Heu loca foelici non adeunda uiro.

Ergo tam late pateat cum maximus orbis,
Haec est in poenas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Inuehitur in maledicum.

SI quis es, insultes qui casibus improbe nostris,
Meque reum dempto sine cruentus agas,

Natus es e scopulis, nutritus lacte ferino:
Et dicam silices pectus habere tuum.

Quis casus ulterior, quò se tua porrigat ira
Restat? quidue meis cernis abesse malis?

Barbara me tellus, & inhospita littora Ponti,
Cumque truci Borea Menalis ursa uidet.

Nulla mihi cum gente fera commercia linguae:

E Omnia

Scythia
non ha-
bet uina

Natus e
scopulis

uris

Omnia solliciti sunt loca plena metus.
 Utq; fugax avidis ceruus deprensus ab ursis;
 Cinctaq; montanis ut pauet agna lupis:
 Sic ego belligeris a gentibus undiq; septus
 Terreor, hoste meum penè premente latus.
 Utq; sit exiguum poenæ, quòd coniuge chara,
 Quòd patria careo, pignoribusq; meis:
 Ut mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram,
 Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
 Et tamen, est aliquis qui uulnera cruda retractet;
 Soluat, & in mores ora diserta meos.
 In causa facili cuiuis licet esse deserto,
 Et minimæ uires frangere quassa ualent.
 Subruere est arces & stantia moenia uirtus:
 * Quilibet ignaui præcipitata premunt.
 Non sum, qui fueram: quid inanem proteris umbram?
 Quid cinerem saxi bustaq; nostra petis?
 Hæctor erat tunc, cum bello certabat, & idem
 Tractus ab Hæmonio non erat Hæctor equo.
 Me quoq; quem noras olim, non esse memento:
 Ex illo superant hæc simulachra uiro.
 † inceffis Quid simulachra ferox dictis & incendis amaris?
 Parce precor manes sollicitare meos.
 Omnia uera puta mea crimina: nil sit in illis,
 Quod magis errorem, quàm scelus esse putes.
 Pendimus en profugi (satiâ tua pectora) poenâs
 Exilioq; graues, exiliq; loco.
 Carnifici fortuna potest mea flenda uideri;
 Te tamen est uno iudice mersa parum.
 Scæuor es tristi Busiride: scæuor illo,
 Qui falsum lento torruit igne bouem.

† Quam-
 libet
 Umbra
 uiua Na-
 sonis.

Quiq;

Quiq; bouem Siculo fertur donasse tyranno,
 Et dictis artes conciliasse suas.
 Munere in hoc usus rex est, sed imagine maior:
 Nec sola est operis forma probanda mei.
 Adspicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
 Hac tibi, quem perdis, conijciendus erit.
 Protinùs inclusum lentis carbonibus ure,
 Mugiet, & ueri uox erit illa bouis.
 Pro quibus inuentis, ut munus munere penses,
 Da precor ingenio præmia digna meo.
 Dixerat: at Phalaris, poenæ mirande repertor,
 Ipse tuum præsens imbue, dixit, opus.
 Nec mora, monstratis crudeliter ignibus ustus
 Exhibuit geminos ore gemente sonos.
 Quid mihi cum Siculis inter * Scythicosq;, Getasq;?
 Ad te (quisquis is es) nostra querela * uenit.
 Utq; sitim nostro possis explere cruore,
 Quantaq; uis auido gaudia corde feras.
 Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
 Te quoq; ut auditis posse dolore putem.
 Crede mihi, si sit nobis collatus Vlysses,
 Neptuni minor est, quàm Iouis ira fuit.
 Ergo, quicumq; es, rescindere crimina noli,
 Deq; graui duras uulnere tolle manus.
 Utq; meæ famam tenuent obliuia culpæ,
 Facta cicatricem ducere nostra sinit.
 Humanæq; memor sortis, quæ tollit eosdem,
 Et premit, incertas ipse uerere uices.
 Et quoniam fieri quod nunquam posse putauis,
 Est tibi de rebus maxima cura meis.
 Non est quod timeas, fortuna miserrima nostra est:

Phalaris,
 Perillus
 bouis car
 nificis in-
 uentor.

† Scy-
 thiosque;
 † redit.

Humanæ
 sortis mu-
 tabilitas.

Omne trahit secum Cæsaris ira malum:
 Quod magis ut liqueat, néue hoc ego fingere cre-
 Ipse uelim poenas experiâre meas. (dar,

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilij locum.

† Lōgior
antiquis.
† ferunt.
Pubescūt
prata.
† virgine
tingita
qua.

FRigora iam Zephyri minuunt, annoq; peractō
 * Tardior antiqua uisa Meotis hyems.
 Impositamq; sibi qui non benè pertulit Hellen,
 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
 Iam uiolas pueriq; legunt, bilaresq; puellæ,
 Ruraq; quæ nullo nata serente * uebunt.
 Prataq; pubescunt uariorum flore colorum,
 Indociliq; loquax gutture uernat auis.
 Utq; malæ crimen matris deponat hyrundo,
 Sub trabibus curas, paruaq; tecta facit.
 Herbaq; quæ latuit Cerealibus obruta sulcis,
 Exerit è tepida molle cacumen humo.
 Quoq; loco est uitis, de palmitè gemma mouetur:
 Nam procul à Getico littore uitis abest.
 Quoq; loco est arbor, turgescit in arbore ramus:
 Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
 Ocia nunc isthic, iunctis ex ordine ludis
 Cedunt uerbosi garrula uerba fori.
 Lusus equis nunc est, leuibus nunc luditur armis:
 Nunc pila, nunc celeri uertitur orbe trochus.
 Nunc ubi perfusa est oleo labente iuuentus,
 Defessos artus * tingere gaudet aqua.
 Scena uiget, studijsq; fauor distantibus ardet,
 Cumq; tribus resonant terna theatra foris.
 O quater, ô quoties, non est numerare, beatum,
 Non interdicta cui licet urbe frui?

At

At mihi sentitur nix uerno sole soluta,
 Quaeq; lacu duro non fodiantur aquae.
 Nec mare concrescit glacie, nec, ut antè, per Istrum
 Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
 Si tamen incipiunt aliquae huc adnare carinae,
 Hospitaq; in ponti littore puppis erit:
 Sedulus occurram naucae, dictaq; salute,
 Quid ueniat, quaeram, quis uè, quibus uè locis.
 Ille quidem mirum ni de regione propinqua,
 Non nisi uicinas tutus araret aquas.
 Rarus ab Italia tantum mare nauita transit,
 Littora rarus in hæc portubus orba uenit.
 Siue tamen Græca scierit, siue ille Latina
 Voce loqui, certè gratior * usus erit,
 Fas quoq; ab ore freti, longeq; Propontidos undis
 Huc aliquem certo uela dedisse Noto.
 Quisquis is est, memori rumorem uoce referre,
 Et fieri fame parsq; gradusq; potest.
 Is precor auditos possit narrare triumphos
 Caesaris, & Latio reddita uota Ioui.
 Teq; rebellatrix tandem Germania magni
 Triste caput pedibus supposuisse ducis.
 Hæc mihi qui referet, quæ non uidisse dolebo,
 Ille meæ domui protinus hospes erit. (est? latrix.
 Hei mihi, iam' ne domus Scythico Nasonis in orbe
 Iamq; suum mihi dat pro lare poena locum?
 Dij facite, ut Caesar non hoc penetrare, domumq;
 Hospitium poenæ sed uelit esse meæ.

ELEGIA XIII.

In natalem suum.

Ecce superuacuus (quid enim fuit utile nasci?)
 Ad sua natalis tempora noster adest.

† huius

Germa-
nia rebel-
latrix.

Dure quid ad miseros ueniebas exulis annos?
 Debueras illis imposuisse modum.

Si tibi cura mei, uel si pudor ullus inesset,
 Non ultra patriam me sequerere meam.

Quoq; loco primùm malè sum tibi cognitus infans,
 Illo tentasses ultimus esse mihi.

Inq; relinquendo, quod idem fecere sodales,
 Tu quoq; dixisses tristis in urbe, uale.

Quid tibi cum Ponto? num te quoq; Cæsaris ira
 Extremam gelidi misit in orbis humum?

Scilicet expectas solitum tibi moris honorem?
 Pendeat ex humeris uestis ut alba meis?

Fumida cingat ur florentibus ara coronis?
 Micaq; solenni thuris in igne sonet?

Libamina
 natalis
 diei.

Libaq; dem pro te genitale notantia tempus?
 Concipiamq; bonas ore fauente preces?

Non ita sum positus, nec sunt ea tempora nobis,
 Aduentu possim lætus ut esse tuo.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu,
 Conuenit, & structis flamma parata rogis.

Nec dare thura libet nil exorantia Diuos,
 In tantis subeunt nec bona uerba malis,

Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum,
 In loca ne redeas amplius ista, precor.

Dum me terrarum pars penè nouissima Ponti
 Euxinus falso nomine dictus habet.

E L E G I A XIII.

Ad amicum, ut librum tueatur.

Antistites
 doctorū.

Cultor & Antistes doctorum sancte uirorum,
 Quid facis, ingenio semper amice meo?

Ecquid ut incolumem quondam celebrare solebas,

Nunc

Nunc quoque ne uidear totus abesse, caues?

* Conspicis exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artificii quæ nocuere suo?

† Colligis

Immo ita fac, quæso, uatum studiose nouorum,
Quæque potes, retine nomen in urbe meum.

Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis,
Qui domini poenam non meruere sui.

Sæpè per extremas profugus pater exulat oras,
Urbe tamen natis exulis esse licet.

Palladis exemplo de me sine matre creata

Carmina sunt, stirps hæc progeniesque mea.

Liber sine
matre.

Hanc tibi comendo, quæ quò magis orba parente est,

Hoc tibi parenti sarcina maior erit.

Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti,

Cætera fac curæ sit tibi turba palam.

Metamor-
phosis.

Sunt quoque mutatae ter quinque uolumina formæ,

Carmina de domini funere raptæ sui.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,

Certius à summa nomen habere manu.

Nunc incorrectum populi peruenit in ora,

In populi quicquam si tamen ore * mei est.

† meū est.

Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis,

Diuerso missum quod tibi ab ore uenit.

Quod quicumque leget, si quis leget, æstimet antè,

Compositum quo sit tempore, quoque loco.

Aequus erit scriptis, quorum cognouerit esse

Exilium tempus, barbariemque locum.

Inque tot aduersis carmen mirabitur ullum

Ducere me tristi sustinuisse manu.

Ingenium fregere meum mala, cuius & antè

Fons infœcundus, paruaque uena fuit.

Ingenium
incommo-
da fran-
gunt.

E 4

Sed

Sed quaecumq; fuit, nullo exercente refugit,
Et longo perijt arida facta situ.

Non hic librorum, per quos inuiter, alarq;
Copia: pro libris arcus & arma sonat.

Nullus in hac terra, recitem cui carmina, cuius
Intellecturis auribus utar, adest.

Nec, quò secedam, locus est: custodia muri
Summouet infestos clausaq; porta Getas.

Sæpè aliquod quaero uerbum, nomenq;, locumq;
Nec quisquam est, à quo certior esse queam,

Dicere sæpè aliquid conanti (turpe fateri)
Verba mihi desunt, dedidiciq; loqui.

† Scythi- Tbreicio, * Geticoq; fero circunsonor ore,
coq; ferè. Et uideor Geticis scribere posse modis.

Crede mihi, timeo ne sint immista Latinis,
Inq; meis scriptis Pontica uerba legas.

Qualemcumq; legas, uenia dignare libellum,
Sortis & excusa conditione meae.

P. OVIDII NASONIS
DE TRISTIBVS LIBER
QVARTVS.

ELEGIA I.

Excusat libros suos, si quid uicij habeant.

I qua meis fuerint, ut erunt, uiciosa li-
bellis,

Excusata suo tēpore lector habe-
Exul eram, requiesq; mihi, nō fama pe-
tita est:

Mens intent a suis ne foret usque malis.

Hoc

Hoc est, cur cantet uinctus quoque compede fossor,
Indocili numero cum graue mollit opus.

Cantet et innitens limosae pronus arenae,
Auerso tardam qui uebit et amne retem.

† trahit

Quique refert pariter lentos ad pectora remos,
In numerum pulsa brachia uersat aqua.

Fessus ut incubuit baculo, saxoque resedit
Pastor, arundineo carmine mulcet oues.

Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancilla decipiturque labor.

Fertur et abducta et Lyrneside tristis Achilles
Haemonia curas attenuasse lyra.

† Briseide
Achilles.

Cum traheret syluas Orpheus, et dura canendo
Saxa, bis amissa coniuge moestus erat.

Orpheus.

Me quoque Musa leuat Ponti loca iussa petentem:
Sola comes nostrae perstitit illa fugae.

Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec uentos, barbariamque timet.

Scit quoque, cum perij, quis me deceperit error,
Et culpam in facto, non scelus esse meo.

Scilicet hoc ipso nunc aequa, quod obfuit ante,
Cum mecum iuncti criminis arcta rea est.

Non equidem uellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum.

Sed nunc quid faciam? uis me tenet ipsa sacrorum,
Et carmen demens carmine laesus amo.

Lotos.

Sic noua Dulichio lotos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.

Sentit amans sua Danae et ferens, tamen haeret in illis, et fert
Materiam culpae prosequiturque suae.

Nos quoque delectant, quamuis nocuere, libelli:

E S

Quodque

Quodq; mihi telum uulnera fecit, amo.
 Forsitan hoc studium possit furor esse uideri,
 Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
 Semper in obtutu mentem uetat esse malorum,
 Præsentis casus immemoremq; facit.
 Utq; suum Bacche non sentit saucia uulnus,
 Dum stupet Idæis exululata modis:
 Sic ubi mota calent sacro mea pectora Thyrsos,
 Altior humano spiritus ille malo est.
 Ille nec exilium, Scythici nec littora Ponti,
 Ille nec iratos sentit habere Deos.
 Utq; soporiferæ hiberem si pocula Lethes,
 Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
 Iure Deas igitur ueneror mala nostra leuantes,
 Sollicitas comites ex Helicone fugæ.
 Et partim pelago, partim uestigia terra,
 Vel rate dignatas, uel pede nostra sequi.
 Sint precor hæc saltem faciles mihi: nanq; Deorum
 Casare cum magno cætera turba facit.
 Meq; tot aduersis cumulat, quot littus arenis,
 Quotq; fretum pisces, ouaq; piscis habet:
 Vere prius flores, æstu numerabis aristas:
 Roma per Autumnum, frigoribusq; niues:
 Quam mala, quæ patior toto iactatus in orbe,
 Dum miser Euxini littora scua peto.
 Nec tamen, ut ueni, leuior fortuna malorum est:
 Huc quoq; sunt nostras fata secuta uias.
 Hic quoq; cognosco natalis stamina nostri,
 Stamina de nigro uellere facta mihi.
 Utq; neq; insidias, capitisq; pericula narrem,
 Vera quidem uidi, sed grauiora fide.

Furor

poeticus.

Viue-

Viuere quam miserum est inter Bessosq; Getasq;
 Illum, qui populi semper in ore fuit?
 Quam miserum est porta uitam muroq; tueri,
 Vixq; sui tutum uiribus esse loci?
 Aspera militia iuuenis certamina fugi,
 Nec nisi lusura nouimus arma manu.
 Nunc senior gladioq; latus, scutoq; sinistram,
 Canicem galeae subijcioq; meam.
 Nam dedit e specula custos ubi signa tumultus,
 Induimus trepida protinus arma manu.
 Hostis habens arcus, imbutaq; tela ueneno,
 Saeuus anhelanti moenia lustrat equo.
 Utq; rapax pecudem, quae si non texit ouili,
 Per sata, per syluas fertq;, * trahitq; lupus: † referq;
 Sic, si quem nondum portarum sede receptum
 Barbarus in campis repperit hostis, habet.
 Aut sequitur captus, coniectaq; uincula collo
 Accipit, aut telo uirus habente perit.
 Hic ego sollicitae iaceo nouus incola sedis,
 Heu nimium fati tempora lenta mei.
 Et tamen ad numeros antiquaq; sacra reuertit
 Sustinet in tantis hospita Musa malis.
 Sed neq; cui * referam, quisq; est, mea carmina, nec qui tetricem,
 Auribus accipiat uerba Latina suis.
 Ipse mihi (quid enim faciam) scriboq;, legoq;,
 Tutaq; iudicio littera nostra suo est.
 Saepè tamen dixi: cui nunc haec cura laborat?
 An mea Sauromatae scripta, Getaq; legent?
 Saepè etiam lachrymae sunt me scribente profusae,
 Humidaq; est fletu littera facta meo.
 Corq; uetusta meum tanquam noua uulnera norit,

Getarum
 prouincia
 impacata.

† referq;

in

Inq̄ sinum mœstæ labitur imber aquæ.
 Dum uice mutata, qui sim, fuerimq̄, recordor,
 Et tulerit me quò casus, & unde, subit:
 Sæpè manus demens studijs irata, sibiq̄,
 Misit in arsuos carmina nostra rogos.
 Atq̄ ea de multis, quoniam non multa supersunt,
 Cum uenia facito, quisquis es, ista legas.
 Tu quoq̄ non melius, quàm sunt mea tempora, carmen
 Interdicta mihi consule Roma boni.

E L E G I A II.

Dolet se non interesse triumpho deuicta Germania.

Fera Ger-
 mania.

† tingit

Ouidius
 ex eque-
 stri ordi-
 ne.

I Am fera Cæsaribus Germania, totus ut orbis,
 Victa potest flexo succubuisse genu.
 Altaq̄ uelantur fortasse palatia sertis,
 Thuraq̄ in igne sonant, inficiuntq̄ diem.
 Candidaq̄ adducta collum percussa securi
 Victima purpureo sanguine * pulsat humum.
 Donaq̄ amicorum templis promissa deorum
 Reddere uictores Cæsar uterq̄ parant.
 Et qui Cæsareo iuuenes sub nomine crescunt,
 Perpetuò terras ut domus illa regat.
 Cumq̄ bonis nuribus pro sospite Liuiæ nato
 Munera det meritis sæpè datura Deis.
 Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
 Perpetua seruant uirginitate focos.
 Plebs pia, cumq̄ pia lætatur plebe Senatus,
 Paruaq̄ cuius eram pars ego nuper eques.
 Nos procul expulsos communia gaudia fallunt,
 Famaq̄ tam longa non nisi parua uenit.
 Ergo omnis populus poterit spectare triumphos,
 Cumq̄ ducunt titulis oppida capta leget.

Vinclaq̄

Vinclaq; captiua reges ceruice ferentes
Ante coronatos ire uidebit equos.

Et cernet uultus alijs pro tempore uersos,
Terribiles alijs, immemoresq; sui.

Quorum pars causas, & res, & nomina quæret,
Pars referet, quamuis nouerit illa parum.

Hic qui Sidonio fulget sublimis in ostro,
Dux fuerat belli proximus ille duci.

Sidoniũ
ostrum.

Hic qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
Non tristi uultu, cum tulit arma fuit.

Ille ferox, & adhuc oculis hostilibus ardens,
Hortator pugnae, consiliũq; * dedit.

† fuit.

Perfidus hic nostros illudit fraude locorum,
Squalida prolixis qui tegit ora comis.

Illo, qui sequitur, dicunt maectata ministro
Sæpè recusanti corpora capta Deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot annes
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.

Drusus in his meruit quondam cognomina terris,
Quæ bona progenies digna parente fuit.

Drusus
Germanicus.

Cornibus hic fractis, uiridi malè tectus ab ulua,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.

Crinibus en etiam fertur Germania passis,
Et ducis inuicti sub pede moesta sedet.

Collaq; Romana præbens animosa securi,
Vincula fert illa, qua tulit arma manu.

Hos super in curru Cæsar uictore uehêris
Pupureus populi ritè per ora tui.

Quaq; ibis, manibus circum plaudere tuorum,
Vndiq; iactato flore regente uias.

Tempora Phœbea lauro cingentur, loq;

Miles

Miles, lo magna uoce triumphæ canet.
 Ipse sono plausuq; simul fremituq; calentes
 Quadrijuges cernes sæpè resistere equos.
 Inde petes arcem, & delubra fauentia uotis,
 Et dabitur merito laurea uota Ioui.
 Hæc ego summotus, qua possum mente uidebo,
 Erepti nobis ius habet illa loci.
 Illa per immensas spaciatur libera terras,
 In cœlum celeri peruenit illa fuga.
 Illa meos oculos mediam deducit in urbem,
 Immunes tanti nec sinit esse boni.

Currus
eburne⁹.

Inuenietq; animus, quæ currus spectat eburnos,
 Sic tertè in patria per breue tempus ero.
 Vera tamen capiet populus spectacula foelix,
 Lætâq; erit præsens cum duce turba suo.

+ præci-
piendus

At mihi fingenti tantùm longeq; remoto
 Auribus hic fructus * percipiendus erit.
 Atq; procul Latio diuersum missus in orbem,
 Qui narret cupido uix erit ista mihi.
 Is quoq; iam serum referet ueteremq; triumphum,
 Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
 Illa dies ueniet, mea qua lugubria ponam:
 Causaq; priuata publica maior erit.

ELEGIA III.

Alloquitur utramque uisam.

Magna minorq; fera, quarû regis altera Græ
 Altera Sidonias utraq; sicca rates: (ias)
 Omnia cùm summo posita uideatis in axe,
 Et maris occiduas non subeatis aquas:
 Aethereamq; suis cingens amplexibus arcem
 Vester ab intacta circulus extet humo.

Adspi-

L I B E R I I I I . 79

Adspicite illa precor, quæ non bene moenia quondã
Dicitur Iliades transilisse Remus. Remus.

Inq; meam nitidos dominam conuertite uultus,
Sitq; memor nostri, nec ne, referte mibi.

Hei mibi, cur x nimium quæ sunt manifesta, requiro?

Cur labat ambiguo spes mea mista metu?

† timul

Crede, quod est, & uis, ac desine tuta uereri,

Deq; fide certa sit tibi certa fides.

Quodq; polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,

Non mentitura tu tibi uoce refer.

Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est,

Quodq; potest, secum nomen habere tuum.

Vultibus illa tuis tanquam presentibus hæret,

Teq; remota procul, si modo uiuit, amat.

Ecquid ut incubuit iusto mens ægra dolori,

Lenis ab admonito pectore somnus abit?

Tunc subeunt curæ, dum te lectusq; locusq;

Tangit, & oblitam non sinit esse mei?

Et ueniunt æstus, & nox immensa uidetur,

Fessaq; iactati corporis ossa dolent?

Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant,

Detq; tuus mœsti signa doloris amor.

Nec cruciêre minus, quam cum Thebana cruentum

Hectora Thessalico uidit ab axe rapi.

Quid tamen ipse precer dubito, nec dicere possum

Affectum quem te mentis habere uelim.

Tristis es: indignor, quod sim tibi causa doloris:

Non es ut amisso coniuge digna x fleas.

† plores.

Tu uerò tua damna dole mitissima coniunx,

Tempus & a nostris exige triste malis.

Flere nõ-

Fleq; meos casus: est quædam flere uoluptas:

nūquam
uoluptas.

Exple-

80 TRISTIVM

Expletur lachrymis, egeriturq; dolor.
 Atq; utinam lugenda tibi non uita, sed esset
 Mors mea, morte fores sola relicta mea.
 Spiritus hic per te patrias exisset in auras,
 Sparsissent lachryma corpora nostra pia.
 Supremoq; die notum spectantia coelum
 Traxissent digiti lumina nostra tui.
 Et cinis in tumulo positus iacuisset auito,
 Tacta q; nascenti corpus haberet humus.
 Deniq; * ut ¶ uixi sine crimine, mortuus essem,
 Nec mea supplicio uita pudenda foret.
 Me miserum, ut si cum diceris exulis uxor,
 Auertis uultus, ¶ subit ore rubor.
 Me miserum, si turpe putas mihi nupta uideri:
 Me miserum, si te iam pudet esse meam.
 Tempus ubi est illud, quo te iactare solebas
 Coniuge, nec nomen dissimulare * meum?
 Tempus ubi est, quo te (nisi non uis illa referri)
 Et dici memini, iuuit ¶ esse meam?
 Utq; proba dignum est, omni tibi dote placebam:
 Addebat ueris multa fauentis amor.
 Nec quem praeferes, ita res tibi magna uidebar,
 Quem uis tuum malles esse, uir alter erat.
 Nunc quoq; ne pudeat, quod sis mihi nupta, tuusq;
 Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
 Cum cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
 Non legis Euadnen erubuisse uiro.
 Nec quia rex mundi compefcuit ignibus ignes,
 Ipse suis Phaeton inficiandus erat.
 Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
 Quod precibus perijt ambitiosa suis.

† dum

† viri?
 Naso ab
 vxore a-
 matus.

Nec

L I B E R I I I I .

81

Nec tibi quod scæuis ego sum Iouis ignibus iclus,
Purpureus molli fiat in ore * pudor.

† rubor.

Sed magis in nostri curam consurge tuendi,
Exemplumq; mihi coniugis esto bonæ.

Materiamq; tuis tristem uirtutibus imple:
Ardua per præceptis gloria uadit iter.

Casus in-
scelices
nonnun-
quam illu-
strat nos:

Hectora quis nosset, scælix si Troia fuisset?
Publica uirtutis per mala facta uia est.

Ars tua Tiphys iacet, si non sit in æquore fluctus:
Si ualeant homines, ars tua Phœbe iacet.

Quæ latet, inq; bonis cessat non cognita rebus,
Apparet uirtus, arguiturq; malis.

Dat tibi nostra locum tituli fortuna, caputq;
Conspicuum pietas * quo tua tollat, habet.

† qua

Vtere temporibus, quorum nunc munere freta es,
Et patet in laudes area * lata tuas.

† magna

E L E G I A I I I I .

Ad amicum, pro cuius nomine signa ponit.

O Qui nominibus cum sis generosus * auorum, † auitis,
Exuperas morum nobilitate genus:

Cuius inest animo patriæ candoris imago,
Non careat neruis candor ut iste suis.

Cuius in ingenio est patriæ sacundia linguæ,
Qua prior in Latio non fuit ulla foro.

Quod minimè uolui positus pro nomine signis
Dictus es: ignoscas laudibus ipse tuis.

Signa pro
nomine,

Ni ego peccaui, tua te bona cognita produnt:
Si, quod es, appares, culpa soluta mea est.

Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
Principe tam iusto posse nocere puto.

Ipse pater patriæ (quid enim ciuilius illo?)

F

Susti-

Nec

Sustinet in nostro carmine sæpè legi.

Cæsar res
publica.

Nec prohibere potest, quia res est publica Cæsaris

Et de communi pars quoq; nostra bona est.

Iuppiter ingenijs præbet sua numina uatum,

Seq; celebrari quolibet ore sinit.

Causa tua exemplo superiorum tua duorum est,

Quorum hic adspicitur, creditur ille Deus.

Vt non debuerim, tamen hoc ego crimen habebor:

Non fuit arbitrij littera nostra tui.

Nec noua, quod tecum loquor, est iniuria nostra,

Incolumis cum quo sæpè locutus eram.

Quò uereare minus, ne sim tibi crimen amicus,

Inuidiam, si qua est, autor habere potest.

Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis

† certè

(Hoc * saltè noli dissimulare) pater.

Ingeniumq; meum (potes hoc meminisse) probabat:

Plus etiam quàm me iudice dignus eram.

Deq; meis illo referebat uersibus ore,

† altè

In quo pars * magnæ nobilitatis erat.

Non igitur tibi nunc, quòd me domus ista recepit,

Sed prius autori sint data uerba tuo.

Nec data sunt, mihi crede, tamè sed in omnibus actis

Ultima si demas, uita tuenda mea est.

Hanc quoq; qua perij, culpam scelus esse negabis,

Si tanti series sit tibi nota mali.

Timor &
error O-
uidij pro
crimine.

Aut timor, aut error: nobis prius obfuit error:

At sine me fati non meminisse mei.

Neue retractando nondum coeuntia rumpe

Vulnera, uix illis proderit ipsa quies.

Ergo, ut iure damus poenas, sic obfuit omne

Peccato facinus, consiliumq; meo:

Idè

Idq̄ Deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est,
 Nec mihi detractas possidet alter opes.
 Forsitan hanc ipsam, uiuat modò, finiet olim
 Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
 Nunc precor hinc aliò iubeat discedere, si non
 Nostra uerecundo uota pudore carent.
 Mitius exilium pauloq̄ * propinquius oro,
 Quiq̄ sit à seuo longius hoste, locum.
 Tantaq̄ in Augusto est clementia, si quis ab illo
 Hac peteret pro me, forsitan ille daret.
 Figida me cohibent Euxini littora Ponti:
 Dicitus ab antiquis * Euxinus ille fuit.
 Nam neq; iactantur moderatis æquora uentis,
 Nec placidos portus hospita nauis habet.
 Sunt circa gentes quæ prædam sanguine quærunt,
 Nec minus infida terra timetur aqua.
 Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
 Penè sub eiusdem * syderis igne iacent.
 Nec procul à nobis locus est, ubi Taurica dira
 Cæde pharetrata spargitur ars Deæ.
 Hac prius (ut memorant) non inuidiosa nefandis,
 Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
 Hic pro supposita uirgo Pelopeia cerua
 Sacra Deæ coluit qualiacunq; suæ,
 Quò postquam, dubiũ est, pius an sceleratus Orestes
 Exactus furijs uenerat ipse suis:
 Et comes exemplum uerè Phoeus amoris,
 Qui duo corporibus, mentibus unus erant.
 Protinus euincti tristem ducuntur ad aram,
 Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
 Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illũ:

Exilium
 mitius.
 † quietius

Euxinus
 Pontus.
 † Axenus

† frigoris
 axe
 Dianæ sa-
 crificatũ
 humanis
 hostijs:

Alter ab alterius funere mœstus erat.
 Et iam constiterat stricto mucrone sacerdos,
 Cinxerat & Graias barbara uitta comas.
 Cum uice sermonis fratrem cognouit, & illi
 Iphigenia Pro nece complexus Iphigenia dedit.
 Lata Deæ signum crudelia sacra perosa
 Transtulit ex illis in meliora locis.
 Hæc igitur regio magni penè ultima mundi,
 Quam fugere homines, Dijsq; propinqua mihi est.
 Atq; meam terram propè sunt funebria sacra,
 Si modò Nasoni barbara terra sua est.
 O utinam uenti, quibus est ablatas Orestes,
 Placato referant & mea uela Deo.

ELEGIA V.

Ad amicum, cuius nomen tacet, ne noceat.

† fors
 Ara.

O Mibi dilectos inter * pars prima sodales,
 Vnica fortunis hæc ara reperta meis.
 Cuius ab alloquijs anima moribunda reuixit,
 Ut uigil infusa Pallade flamma solet.
 Qui ueritus non es portus aperire fideles,
 Fulmine percussæ confugiumq; rati.
 Cuius eram censu non me sensurus egentem,
 Si Cæsar patrias eripuisset opes.
 Temporis oblitum dum me trahit impetus huius,
 Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum.
 Tu tamen agnoscis, tactusq; cupidine laudis
 Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
 Certè ego si sineres, titulum tibi reddere uellem,
 Et raram famæ conciliare fidem.
 Ac noceam grato uereor tibi carmine, ne ue
 Intempestiuus nominis obstet honor.

Intempe-
 stiuus ho-
 nor qui
 obest.

Quod

Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude,
Meq; tui memorem, teq; fuisse pium.

Vtq; facis, remis ad opem luctare ferendam,
Dum ueniet placido mollior aura Deo.

Et tutare caput nulli seruabile, si non,
Qui mersit, Stygia subleuet illud aqua.

Teq; (quod est rarum) praesta constanter ad omne
Indeclinatae munus amicitiae.

Sic tua processus habeat fortuna perennes,
Sic ope non egeas ipse, iuuesq; tuos.

Sic aequet tua nupta uirum bonitate perenni,
Incidat & uestro rara querela thoro.

Diligat & semper socius te sanguinis illo,
Quo pius affectu Castora frater amat.

Sic inuenis, similisq; tibi sit natus, & illum
Moribus agnoscat quilibet esse tuum.

Sic socerum faciat tæda te nata iugali,
Nec tardè iuueni det tibi nomen aui.

* Tempore ruricolæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incuruo colla premenda iugo.

Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.

Tempore Pœnorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.

Quæq; sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore uicta subit.

Tempus ut extentis tumeat facit uua racemis,
Vixq; metum capiant grana, quod intus habent.

Tempus & in canas semen producit aristas,
Et, ne sint tristi poma sapore, facit.

Hoc tenuat dentem terram * renouantis aratri

† Alij ha-
bent hic
principiū
Elegiæ 6.
Lupi, va-
de & fre-
na lupata
dixit Ho-
ratius.
Tempus
omnia
mitigat.

† findētis

Hoc rigidos silices, hoc adamantina teritis.
 Hoc etiam scuas paulatim mitigat iras,
 Hoc minuit luctus, mœstaq; corda leuat.
 Cuncta potest igitur tacito pede lapsa uetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.
 Ut patria careo, bis frugibus area trita est,
 Dissiluit nudo pressa bis uua pede.
 Non quæsit tamen spacio patientia longo est,
 Mensq; mali sensum nostra recentis habet.
 Scilicet & ueteres fugiunt iuga sæpè iuueni,
 Et domitus freno sæpè repugnat equus.
 Tristior est etiam præsens ærumna priore,
 Ut sit enim sibi par, creuit, & aucta mora est.
 Nec tam nota mihi, quam sunt, mala nostra fuerunt.
 Sed magis hæc, quo sunt cognitiora, grauant.
 Est quoq; non minimum uires afferre recentes,
 Nec præconsumptum temporis esse malis.
 Fortior in fulua nouus est luctator arena,
 Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
 Integer est melior nitidis gladiator arenis,
 Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert benè præcipites nauis modò facta procellas,
 Quàm libet exiguo soluitur imbri uetus.
 Nos quoq; quæ ferimus, tulimus patientius antè,
 Quàm mala sunt longa multiplicata die.
 Credite, deficio nostroq; à corpore, quantum
 Auguror, accedunt tempora parua malis.
 Nam neq; sunt uires, nec qui color esse solebat:
 Vix habeo tenuem, quæ tegat ossa, cutem.
 Corpore sed mens est ægro magis ægra, maliq;
 In circumspectu stat sine fine sui.

Exilium
 Nasonis
 bienne.

Mala co-
 gnita ma-
 gis mo-
 lesta.

Urbis

LIBER III.

97

Urbis adest facies, absunt mea cura sodales,

Et qua nulla mihi charior, uxor abest.

Vulgus adest Scythicum, * bacchataq; turba Getarum, † brachia

Sic me, quæ uideo, non uideoq; mouent. (rum, taque

Vna tamen spes est, quæ me solatur in istis, Mors fo-

Hæc fore morte mea non diuturna mala. latio cala-

mitosis.

ELEGIA VI.

Excusat amicū, quod ab eo literas non acceperit.

Bis me sol adiit gelidæ post frigora brumæ,

Bisq; suum tacto pisce peregit iter:

Tempore tam longo cur non tua dextera uersus

Quamlibet in paucos officiosa fuit?

Cur tua cessauit pietas scribentibus illis,

Exiguus nobis cum quibus usus erat?

Cur, quoties alicui chartæ sua uincula dempsit,

Illam speraui nomen habere tuum?

Dij faciant, ut sæpè tua sit epistola dextre

Scripta, sed è multis reddit a nulla mihi.

Quod precor esse liquet, credam prius ora Medusæ

Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:

Esse canes utero sub uirginis, esse Chimeram,

A truce, quæ flammis separat angue leam:

Quadrupedesq; homines cū pectore pectora uinctos,

Tergeminumq; uirum, ter geminumq; canem.

Sphinxq; & Harpyias, serpentigerosq; Gigantes, Gyges,

Centimanumq; Gygen, semibouemq; uirum: centiman-

Hæc ego cuncta prius, quam te charissime credam nus,

Mutatam, & curam deposuisse mei.

Innumeri montes inter me, teq; uiaq;

Fluminaq; & campi, nec freta pauca iacent.

Mille potest causis, à te quæ littera sæpè,

F 4

Missa

Missæ sit, in nostras rara uenire manus.
 Mille tamen causas scribendo uince frequenter,
 Excuse me te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.

Queritur se iam senem exulare.

Iam mea cygneas imitatur tempora plumus,
 Inficit & nigras alba sene comas.
 Iam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:
 Iamq; parum firmo me mihi ferre graue est.
 Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
 Viuere, me nullo sollicitante metu.
 Quæq; meæ semper placuerunt ocia menti,
 Carpere, & in studijs molliter esse meis.
 Et parua celebrare domum, * patriosq; penates,
 Et quæ nunc domino rura paterna carent.
 Inq; sinu dominae, charisq; * sodalibus, inq;
 Securus patria consenuisse mea.
 Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas,
 Hos ego sic annos ponere dignus eram.
 Non ita Dijs uisum est, quia me terraq; mariq;
 Iactum Sarmaticis exposuere locis.
 In caua ducuntur quassæ naualia puppes,
 Ne temerè in medijs dissoluantur aquis.
 Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
 Languidus in pratis gramina carpit equus.
 Miles, ut emeritis non est satis utilis armis,
 Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, lares.
 Sic igitur tarda uires * adimente senecta,
 Me quoq; donari iam rude, tempus erat.
 Tempus erat, nec me peregrinum ducere coelum,
 Nec siccam Getico fonte leuare sitim.

† vete-
resque
Rura pa-
terna O-
uidij.

† nepoti-
bus

† minueto
Rude do-
nari.

Sed.

Sed modò quos habui, uacuos secedere in hortos,

Nunc hominum uisu rursus & urbe frui.

Sic animo quondam non diuinante futura,

Optabam placidè uiuere posse senex.

Fata repugnârunt, quæ cùm mihi tempora prima

Mollia præbuerint, posteriora grauant.

Iamq; decem lustris omni sine labe peractis,

Parte premor uitæ deteriore meæ.

Nec procul à metis, quas penè tenere uidebar,

Curriculo grauis est facta ruina meo.

Ergo illum demens in me scuire coëgi,

Mitius immensus quo nihil orbis habet.

Ipsaq; delictis uicta est clementia nostris,

Nec tamen errori uita negata meo est.

Vita procul patria peragenda sub axe * Borco est,

Qua maris Euxini terra sinistra iacet.

Hæc mihi si Delphos, Dodonaq; diceret ipsa,

Esse uideretur uanus uterq; locus.

Nil adeò ualidum, adamas licet alliget illud,

Vt maneat rapido firmitus igne Iouis.

Nil ita sublime est, supraq; pericula tendit,

Non sit ut inferius, suppositumq; Deo.

Nam quanquam uicio pars est contracta malorum,

Plus tamen exitij numinis ira dedit.

At uos admoniti nostris quoque casibus este,

Aequantem superos emeruisse uirum.

ELEGIA IX.

Admonet quondam, ne pergat lædere.

Silicet, & pateris, nomen facinusq; tacebo:

Et tua Lethæis acta dabuntur aquis.

Nostraq; uincetur lachrymis clementia seris,

Naso
quinqua-
genarius
exulat.

† Borusco

Adamen-
te alliga-
re.

Fac modò te pateat penituisse tui.

Fac modò te damnes, cupiasq; eradere uitæ

Tempora, si possis, Tisiphonæ a tua.

Sin minùs, & flagrant odia tua pectora nostro,

Induet infœlix arma coacta dolor.

Sim licèt extremum, sicut sum missus in orbem,

Nostra suos isthuc porriget ira manus.

Omnia si nescis, Cæsar mihi iura reliquit:

Ex sola est patria pœna carere mea.

Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo,

Sæpè Iouis telo quercus adusta uiret.

Deniq; uindictæ si sit mihi nulla facultas,

Piærides uires & sua tela dabunt:

Longæ *Ut Scythicis habitem longè summotus in oris,*

manus do *Siccaq; sint oculis proxima signa meis.*

ctorû ho- *Nostra per immensas ibunt præconia gentes,*

minum. *Quodq; querar, notum, qua patet orbis, erit.*

Ibit in occasum, quicquid dicetur ab ortu:

Testis & Hespericæ uocis Eous erit.

Trans ego tellurem, trans altas audiar undas:

Et gemitus uox est magna futura mei.

Neu tua te fontem tantummodò secula norint,

Perpetuæ crimen posteritatis eris.

Crimen *Iam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsisti,*

posterita- *Nec mihi sumendi causa sit ulla, uelim.*

tis. *Circus adhuc cessat, spargit tamen acer arenam.*

† recessus, *Taurus & infesto iam pede pulsat humum.*

Canere *Hoc quoq; quod uolui, plus est: cane Musa & receptus,*

receptui. *Dum licet huic nomen dissimulare suum.*

ELEGIA X.

De se ipso ad posteritatem.

Ille ego, qui fuerã teneratorũ lusor amorũ,

Quem

Quem legis, ut noris, accipe posteritas.
 Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus uadis:
 Millia qui nouies distat ab urbe decem.
 Editus hinc ego sum: nec non, ut tempora noris,
 Cùm cecidit fato Consul uterq; pari.
 Si quid id est, usq; à proauis uetus ordinis hæres,
 Non modò fortunæ munere factus eques.
 Nec stirps prima fui genito sum fratre creatus,
 Qui tribus antè quater mensibus ortus erat.
 Lucifer amborum natalibus adfuit idem:
 Vna celebrata est per duo liba dies.
 Hæc est armigeræ festis de quinq; Mineruæ,
 Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
 Protinùs excolimur teneri, curaq; parentis
 Imus ad insignes urbis ab arte uiros.
 Frater ad eloquium uiridi tendebat ab æuo,
 Fortia uerbosi natus ad arma fori.
 At mihi iam puero coelestia sacra placebant,
 Inq; suum furtim Musa traherat opus.
 Sæpè pater dixit, studium quid inuile tentas?
 Mæonides nullas ipse reliquit opes.
 Motus eram dictis, totoq; Helicone relicto
 Scribere conabar uerba soluta modis.
 Sponte sua carmen numeros ueniebat ad aptos,
 Et quod tentabam scribere, uersus erat.
 Interea tacito passu labentibus annis,
 Liberior fratri sumpta mihiq; toga est.
 Induiturq; humeros cum lato purpura clauo,
 Et studium nobis, quod fuit antè, manet.
 Iamq; decem uitæ frater geminauerat aunos,
 Cùm perit, & coepi parte carere mei.

Ouidius
 Sulmo-
 nensis.

Eques
 Ouidius.

Frater
 Ouidij.

Ouidius
 natus ad
 carmina.

Laticla-
 uus.

Cepi-

- Triūuir
 Ouidius. *Cepimus & teneræ primos ætatis honores,
 Deq̄ uiris quondam pars tribus una fui.
 Curia restabat, clauis mensura coacta est:
 Maius erat nostris uiribus illud onus.
 Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
 Sollicitæq̄ fugax ambitionis eram.
 Et petere Aonia suadebant tuta sorores
 Ocia, iudicio semper amata meo.
 Temporis illius colui fouiq̄ poetas,
 Quotq̄ aderant uates, rebar adesse Deos.
 Sæpè suas uolucres legit mihi grandior æuo,
 Quæq̄ nocet serpens, quæ iuuat herba, Macer.
 Sæpè suos solitus recitare Propertius ignes,
 Iure sodalitij qui mihi iunctus erat.
 Ponticus Heroo, Battus quoq̄ clarus Iambis,
 Dulcia conuictus membra fuere mei.
 Horatius
 numero. *Detinuit nostras numerosus Horatius aures,
 Dum ferit Ansonia carmina culta lyra.
 Vergilium uidi tantum, nec auaræ Tibullo
 Tempus amicitia fata dedere mea.
 Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi:
 Quartus ab his serie temporis ipse fui.
 Utq̄ ego maiores, sic me colueere minores:
 Notaq̄ non tardè facta Thaleia mea est.
 Carmina cùm primùm populo iuuenilia legi,
 Barba resecta mihi bisue, semelue fuit.
 Nouerat ingenium totam cantata per urbem,
 Nomine non uero dicta Corinna mihi.
 Corinna
 Ouidij. *Multa quidem scripsi, sed quæ uiciosa putauis,
 Emendaturis, ignibus ipse dedi.
 Tum quoq̄ cùm fugerẽ, quædam placitura cremaui,***

Iratus studio, carminibusq; meis.

Molle Cupidineis nec inexpugnabile telis

Cor mihi, quodq; leuis causa moueret, erat.

Cum tamen hoc essem, minimoq; accenderer igne,

Nomine sub nostro fabula nulla fuit.

Penè mihi puero nec digna, nec utilis uxor

Est data, quæ tempus per breue nupta fuit.

Illi successit, quamuis sine crimine coniunx,

Non tamen in nostro firma futura thoro,

Vltima, quæ mecum seros permansit in annos,

Sustinuit coniunx exulis esse uiri.

Filia me mea bis prima foecunda iuuenta,

Sed non ex uno coniuge, fecit auum.

Et iam complerat genitor sua fata, nouemq;

Addiderat lustris altera lustra nouem.

Non aliter fleui, quam me fleturus adeptum

Ille fuit: matri proxima busta tuli,

Fœlices ambo tempestiueq; sepulti,

Ante diem poenæ quod periêre meæ.

Me quoq; foelicem quod non uiuentibus illis

Sum miser, & de me quod doliêre nihil.

Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restant,

Et gracilis structos effugit umbra rogos:

Fama parentales si uos mea contigit umbra,

Et sunt in Stygio crimina nostra foro:

Scite precor causam, nec uos mihi fallere fas est,

Errorem iussæ, non scelus esse fugæ.

Manibus hoc satis est: ad uos studiosa reuertor

Pectora, quæ uitæ quæritis acta meæ.

Iam mihi canicies pulsus melioribus annis

Venerat, antiquas miscueratq; comas.

Amator
Ouidius.

Tres vxo-
res Oui-
dij.

Pater Oui-
dij mor-
tuus.

Canicies
Ouidij.

Postq;

Postq̄ meos ortus Pisca uinctus oliua,
 Abstuleram decies præmia uictor eques,
 Cùm maris Fluxini positos ad læua Tomitas
 Quærere me læsi principis ira iubet.
 Causa mea cunctis nimium quoq̄ nota ruinae,
 Indicio non est testificanda meo.
 Quid referam comitumq̄ nefas? famulosq̄ nocentes?
 Ipseq̄ multa tuli non leuiora fuga.
 Indignata malis mens est succumbere, seq̄
 Præstitit inuictam uiribus usa suis.
 Oblitusq̄ mei, ductaq̄ per ocia uita,
 Insolita cepi temporis arma manu.
 Totq̄ tuli poenas terra pelagoq̄, quot inter
 Occultum stellæ conspicuumq̄ polum.
 Tacta mihi tandem longis erroribus acta
 Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
 Hic ego finitimis quamuis circunsonor armis,
 Tristia, quo possum carmine, fata leuo.
 Quod, quamuis nemo est, cuius referatur ad aures,
 Sic tamen absumo, decipioq̄ diem.
 Ergo quòd uiuo, durisq̄ laboribus obsto,
 Nec me sollicitè tædia lucis habent:
 Gratia Musa tibi, nam tu solatia præbes,
 Tu curæ requies, tu medicina uenis.
 Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
 In medioq̄ mihi das Helicone locum.
 Tu mihi, quod rarum est uiuo sublimè dedisti
 Nomen, ab exequijs quod dare fama solet.
 Nec, quia detractat præsentia liuor, iniquo
 Vllum de nostris dente momordit opus.
 Nam tulerint magnos cùm secula nostra poetas,
 Non

Decipere
dies.

Fama ab
exequijs
rediuua.

Non fuit ingenio fama maligna meo.
 Cumq; ego præponam multos mihi, non minor illis
 Dicor, & in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur uatum præfagia ueri,
 Protinus ut moriar, non ero terra tuus.
 Siue favore tuli, siue hanc ego carmine famam,
 Iure tibi grates candidè lector ago.

P. OVIDII NASONIS

DE TRISTIBVS LIBER

QVINTVS.

ELEGIA I.

Ad amicum, ut & hunc librum accipiat.

Hinc quoq; de Getico nostri studiose libell.
 Littore præmissis quattuor ad- (lumi
 de meis.

Hic quoq; talis erit, qualis fortuna poë-

Inuenies toto carmine dulce nihil.

(ta:

Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,

Flebile
 carmen.

Materiae scripto conueniente suae.

Integer & lætus, læta & iuuenilia lusi:

Ulla tamen nunc me composuisse piget.

Vt cecidi, perago subiti præconia casus,

Sumq; argumenti conditor ipse mei.

Vtq; iacens ripa deflere Caystrius ales

Dicitur ore suam deficiente necem:

Sic ego Sarmaticas longè proiectus in auras,

† oras,

Efficio, tacitum ne mihi fumus eat.

Delicias si quis, lasciuq; carmina querit,

Præuoneo, nunquam scripta quod ista legat.

Aptior

Gallus. Aptior huic Gallus, blandiq; Propertius oris,
 Propert. Et plures, quorum nomina magna uigent.
 Atq; utinam numero nos non essemus in * illo:
 tisto: Hei mihi, cur unquam Musa locuta mea est?
 Sed dedimus poenas, Scythiciq; in finibus Istri
 † adest. Ille pharetrati lusor amoris * abest.
 Hypalloge. Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
 Et memores iussi nominis esse mei.
 Si tamen ex uobis aliquis tam multa requireret,
 Unde dolenda canam, multa dolenda tuli.
 Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
 Materia est proprijs ingeniosa malis.
 Et quota fortuna pars est in carmine nostra?
 Foelix qui patitur, quæ numerare potest.
 Quot frutices syluæ, quot flauas Tybris arenas,
 Malorum Mollia quot Martis gramina campus habet:
 leuamen Tot mala pertulimus, quorum medicina, quiesq;
 in literis. Nulla, nisi in studio est, Pieridumq; mora.
 Quis tibi Naso modus lachrymosi carminis? inquis:
 Idem fortunæ, qui modus huius, erit.
 Allegoria. Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat:
 Nec mea sunt, fati uerba sed ista mei.
 At mihi si chara patriam cum coniuge reddas,
 Sin uultus hilares, simq; quod antè fui:
 Lenior inuicti si sit mihi Cæsaris ira,
 Carmina lætitiæ iam tibi plena dabo.
 Non tamen, ut lusit, rursus mea littera ludet:
 Sit semel illa ioco luxuriata meo.
 Quod probet ipse, canam, poenæ modò parte leuata,
 Barbariam, rigidos effugiamq; Getas.
 Interea nostri quid agant, nisi triste, libelli?

Tibia

Tibia funeribus conuenit ista meis.

At poteras, inquis, melius mala ferre silendo, ^{occupatio}

Et tacitus casus dissimulare tuos.

Exigis, ut nulli gemitus tormenta sequantur,

Acceptoq; graui uulnere flere uetas.

Ipse Perilleo Phalaris permisit in aere

Aedere mugitus, & bouis ore queri.

Cum Priami lachrymis offensus non sit Achilles,

Tun' fletus inhibes durior hoste meos?

Cum faceret Nioben orbam Latonia proles, ^{Apollo. et Diana.}

Non tamen hanc siccas iussit habere genas.

Est aliquid, fatale malum per uerba leuare, ^{loco communis}

Hoc querulam Prognen, Falcionemq; facit.

Hoc erat in gelido quare Paeanthus antro

Voce fatigaret Lemnia saxa sua.

Strangulat inclusus dolor, * atq; cor aestuat intus,

Cogitur & uires multiplicare suas.

Da ueniam, potius uel totos tolle libellos, ^{peruicacia}

Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.

Sed nec obesse potest ulli, nec scripta fuerunt

Nostra, nisi auctori perniciosa suo.

At mala sunt, fateor, quis te mala sumere cogit?

Aut quis deceptum ponere sumpta uetat?

Ipse nec hoc mando, sed ut hinc deducta legantur,

Non sunt illa suo barbariora loco.

Nec me Roma suis debet conferre poetis:

Inter * Sarmaticos ingeniosus eram.

Deniq; nulla mihi captatur gloria, quaeq;

Ingenio stimulos subdere fama solet.

Nolumus assiduis animum tabescere curis:

Quae tamen irrumpunt, quaeq; uetantur, eunt.

Phalaris
Perillu
necuit.

Verbis le-
uatur do-
lor.

† atq; ex-
aestuat
Mala ta-
cita acri^o
dolent.

Inter Sar-
matas do-
ctus
† Sauro-
matas
Fama sti-
mulus in-
genij.

G

Cur

Cur scribam, docui: cur mittam quæritis, istos?
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Cæsarem.

Ecquid ut è Ponto noua uenit epistola, palles?
Et tibi sollicita soluitur illa manu?

Impatiens
laborum?
Ouidius.

Pone metum ualeo, corpusq; quod antè laborum
Impatiens nobis inualidumq; fuit,
Sufficit, atq; ipso uexatum induruit usû,
An magis infirmo non uacat esse mihi?
Mens tamè ægra iacet, nec tēpore robora sumpsit:
Affectusq; animi, qui fuit antè, manet.
Quæq; mora spaciōsa suo coitura put aui
Vulnera non aliter quàm modò facta dolent.
Scilicet exiguis prodest annosa uetustas,
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Penè decem totis aluit Pæantius annis

† vulnus
Telephi
hasta.

Pestiferum tumido * uirus ab angue datum:
Telephus æterna consumptus tabe perisset,
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.
Et mea, si facinus nullum commisimus, opto
Vulnera, qui fecit, facta leuare uelit.
Contentusq; mei iam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ:
Detrabat ut multum, multum restabit acerbi,
Parsq; meæ poenæ totius instar erit.

Incōm-
moda Na
sonis.

Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quotue soporiferum grana papauer habet:
Sylua feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis, quæ si comprehendere coner;

Ice-

Icaria numerum dicere coner aquæ.
 Utque uicæ casus, ut amara pericula Ponti,
 Ut taceam strictas in mea fata manus:
 Barbara me tellus, orbisque nouissima magni
 Sustinet, et scæuo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego trañcerer (nec enim mea culpa cruenta est)
 Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
 Ille Deus, benè quo Romana potentia nixa est,
 Sæpè suo uictò lenis ab hoste uenit.
 Quid dubitas? et tuta times? accede, rogaque:
 Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
 Me miserum, quid agam? si proxima quæque relinquunt,
 Subtrahis et fracto tu quoque colla iugo?
 Quo ferar? unde petam * lassis solatia rebus?
 Anchora iam nostram non tenet ulla ratem.
 Viderit ipse, sacram quamuis inuisus ad aram
 Confugiam, nullas summouet ara manus.

ELEGIA III.

Ad Cæsarem, ut sibi iam parcat.

Alloquor en absens absentia numina supplex,
 Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
 Arbitrè imperij, quo certum est sospite cunctos
 Ausonia curam gentis habere Deos.
 O decus, o patria per te florentis imago:
 O uir non ipso, quem regis, orbe minor:
 Sic habites terram sic te desideret æther:
 Sic ad pacta tibi sydera tardus eas.
 Parce precor, minimamque tuo de fulmine partem
 Deme: satis poenæ, quod superabit, erit.
 Ira quidem moderata tua est, uitamque dedisti,
 Nec mihi ius ciuis, nec mihi nomen abest.

† lapsis

Ara tan-
gere.Ius citi-
tatis reli-
ctum est
Ouidio.

G 2 Nec

Nec mea concessa est alijs fortuna, nec exul
Edicti uerbis nominor ipse tui.

† quoniã Omniaq; hæc timui, * quia me meruisse uidebar,
Sed tua peccato lenior ira meo est.

Arua relegatum iussisti uisere Ponti,
Et Scythicum profuga scindere puppe fretum.

Iussus ad Euxini deformia littora ueni

Aequoris, hæc gelido terra sub axe iacet.

Nec me tam cruciat nunquam sine frigore coelum,

Glebaq; canenti semper obusta gelu:

Geticus Nesciaq; est uocis quòd barbara lingua Latina,
sermo. Græcaq; quòd Getico mista loquela sono est:

Quàm quòd finitimo cinctus premor undiq; Marte,
Vixq; breuis tutos murus ab hoste facit.

Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam:

Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.

† Zancleã Hinc ego dum muter, uel me * Panchæa Charybdis
Deuoret, atq; suis ad Styga mittat aquis:

Vel rapidaë flammis urar patienter in Aetnã,

Vel freta Leucadij mittar in alta Dei.

Tutõ mi- Quod petimus pœna est: nec enim miser esse recuso,
fer. Sed precor, ut possim tutius esse miser.

ELEGIA IIII.

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget.

Illa dies hæc est, qua te celebrare poëtæ,

Si modò non fallunt tempora, Bacche solent.

Bacchum Festaq; odoratis innectunt tempora sertis,
poëtæ ce- Et dicunt laudes ad tua uina tuas.

lebrant.

Inter quos, memini, dum me mea fata sinebant,

Non inuisa tibi pars ego * magna fui.

† sæpè

Quem nunc suppositum stellis Erymantidos urse

Iun-

Iuncta tenet crudis Sarmatis ora Getis,
 Quiq; prius mollem uacuamq; laboribus egi
 In studijs uitam, Pieridumq; choro:

Nunc procul à patria Geticis circunsonor armis,
 Multa prius pelago, multaq; passus humo.

Siue mihi casus, siue hoc dedit ira Deorum,
 Nubila nascenti seu mihi Parca fuit:

Tu tamen è sacris * me de cultoribus unum
 Numine debueras sustinuisse tuo.

† hederas

An dominae fati quicquid cecinere sorores,
 Omne sub arbitrio desinit esse Dei?

Ipsè quoq; æthereas meritis inuectus es arces,
 Quo non exiguo facta labore uia est.

Nec patria est habitata tibi, sed ad usq; niuosum
 Strymona uenisti, Marticolamq; Geten,

Gete Mar
ticolæ.

Persidaq;, & lato spaciantem flumine Gangem,
 Et quascunq; bibit decolor Indus aquas.

Scilicet hanc legem mentes fatalia Parca
 Stamina bis genito bis cecinere tibi.

Me quoq;, si fas est exemplis ire Deorum,
 Ferrea sors uitæ difficilisq; premit.

Bacchus
bis geni-
tus.

Illo nec leuius cecidi, quem magna locutum
 Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.

Vt tamen audisti percussum fulmine uatem,
 * Admonitu matris condoluisse potes.

† Admo-
nitis no-
stris

Et potes, adspiciens circum tua sacra poetas,
 Nescio quis nostri dicere, cultor abest.

Fer bone Liber opem, sic * altera de grauet ulmum
 Vitis, & incluso plena sit uua mero.

† altam

Sic tibi cum Bacchis Satyrorum * grata iuuentus
 Adsit, & attonito non taceare sono.

† gnaua

Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Lycurgi,

Impia nec poena Pentheos umbra uacet.

Sic micet æternum, uicinaq; sydera uincant

Coniugis in coelo clara corona tua.

Huc ades, & casus releues pulcherrime nostros,

Vnum de numero * sis memor esse tuo.

† me
Deorum
inter se
cōmercia

Sunt Dijs inter se commercia: flectere tenta

Cæsareum numen numine Bacche tuo.

Vos quoq; consortes studij, pia turba, poëta,

Hæc eadem sumpto quisq; rogare mero.

Atq; aliquis uestrum Nasonis nomine dicto

Apponat lachrymis pocula mista suis.

Admonitusq; mei, cum circumspexerit omnes,

Dicat: ubi est uestri pars modò Naso chori?

Idq; ita, si uestrum merui candore fauorem,

Nullaq; iudicio littera læsa meo est.

† Se

* Si ueterum dignè ueneror cum scripta uirorum,

Proxima non illis esse minora reor.

Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen,

Quod licet, inter uos nomen habete meum.

E L E G I A V.

Loquitur epistola autoris incommoda.

Littore ab Euxino Nasonis epistola ueni,

Lassaq; facta mari, lassaq; facta uia.

Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, adspice Romam:

Heu, quanto melior sors tua sorte mea est.

Flens quoq; me scripsit, nec qua signabar, ad os est

Antè, sed ad madidas gemma relata genas.

Tristitiæ causam si quis cognoscere querit,

Ostendi solem postulat ille sibi.

Nec frondes syluis, nec aperto gramina campo

Mollis

Mollia, nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid Priamus doleat, mirabitur Hectore raptō:
 Quid' ue Philoctetes ictus ab angue, gemat. Philocte-
 Dī facerent utinam talis status esset in illo, tes.
 Ut non tristitiæ causa dolenda foret.
 Fert tamen, ut debet, casus patienter amarus,
 More nec indomiti frena recusat equi.
 Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram,
 Consciū in culpa non scelus esse sua.
 Sæpè refert, sit quanta Dei clementia, cuius Ciuis Ro-
 Se quoq; in exemplis annumerare solet. manus.
 Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina ciuis,
 Deniq; quòd uiuat, munus habere Dei:
 Te tamen (ò si quid credis mihi) charior ille
 Omnibus in toto pectore semper habet.
 Teq; Menœtiaden, te, qui comitatus Orestem,
 Te uocat Aegiden, Euryalumq; suum.
 Nec patriam magis ille suam desiderat, & quæ
 Plurima cum patria sentit abesse sibi,
 Quàm uultus, oculosq; tuos: ò dulcior illo
 Melle, quod in ceris Attica ponit apis.
 Sæpè etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
 Quod non præuentum morte fuisse dolet.
 Cumq; alij fugerent subitæ contagia cladis,
 Nec uellent ictæ limen adire domus:
 Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem,
 Si paucos aliquis tres uel duos uocat.
 Quamuis attonitus, sensit tamen omnia, nec ta
 Se minus aduersis indoluisse suis.
 Verba solet, uultumq; tuum, gemitusq; referre,
 Et te flente suos demaduisse sinus.

Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
Sis ope, solandus cum simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memoremq̄, piūmq̄,
Siue diem uideat, siue tegatur humo.

Per caput
alterius
iurare.

Per caput ipse suum solitus iurare, tuūmq̄,
Quod scio non illi uilius esse suo.

Plena tot & tantis referatur gratia factis,
Non sinet ille tuos littus arare boues.

Fac modò constanter profugum tue are: quòd ille,
Qui benè te nouit, non rogat, ipsa rogo.

E L E G I A VI.

Celebrat natalem vxoris.

Annuus assuetum dominæ natalis honorem
Exigit, ite manus ad pia sacra meæ.
Sic quondam festum Laërtius egerat heros,
Forsan in extremo coniugis orbe diem.

Fauens
lingua.

Lingua fauens adsit nostrorum oblita laborum,
Quæ puto dedidicit iam bona uerba loqui.

† discolor
Ara gra-
minea.

Quæq̄ semel toto uestis mihi sumitur anno,
Sumatur facis & decolor alba meis:

Araq̄ gramineo uiridis de cespite fiat,
Et uelet tepidos nexa corona focos.

Da mihi thura puer pingues facientia flammæ,
Quodq̄ pio fusum stridat in igne merum.

Optime natalis, quamuis procul absumus, opto
Candidus huc uenias, dissimilisq̄ meo:

Si quod & instabat dominæ miserabile uulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.

Quæq̄ graui nuper plusquam quassata procella est,
Quod superest, tutum per mare nauis eat.

Filia Oui
dij.

Illam domo, nataq̄ sua patriaq̄ fruatur:

Erepta

Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
 Quatenus & non est in charo coniuge fœlix,
 Pars uitæ tristi cætera nube uacet.
 Viuat, ametq; uirum, quoniam sic cogitur absens,
 Consumatq; annos sed diuturna suos.
 Adicerem & nostros, sed ne contagia fati
 Corrumphant timeo quos agit ipsa, mei.
 Nil homini certum est: fieri quis posse putaret,
 Ut facerem in medijs hæc ego sacra Getis?
 Adspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis:
 Consilium fugiunt cætera penè meum.
 * Consilium commune sacrum cùm fiat in ara
 Fratribus, alterna qui periëre manu:
 Ipsa sibi discors, tanquàm mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra fauilla duas.
 Hoc (memini) quondam fieri non posse loquebar,
 Et me Battiades iudice falsus erat.
 Omnia nunc credo, cùm tu non stultus ab Arcto
 Terga uapor dederis, Ausoniamq; petas.
 Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
 Nulla fuit misero festa uidenda mihi.
 Aedidit hæc mores illis heroibus æquos,
 Quæis erat Eurytion, Icariusq; pater.
 Nata pudicitia est, mores, probitasq; fidesq;
 At non sunt ista gaudia nate die.
 Sed labor & curæ, fortunaq; moribus impar,
 Iustaq; de uiduo penè querela thoro.
 Scilicet aduersis probitas exercita rebus,
 Tristi materiam tempore laudis habet.

Contagia
fati.

† Consi-
lia
Sacra Ro-
muli.

Laus non
nisi incō-
modis pa-
ratur.

Si nihil infesti durus uidiſſet Vlyſſes,
Penelope foelix, ſed ſine laude, foret.

Victor Echionias ſi uir penetratſſet in arces,
Forſitan Euadnen uix ſua noſſet humus.

† nobilis vna eſt? Cūm Pelia genita tot ſint, cur * cognita nobis?
Nempe fuit miſero nupta quod una uiro.

Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas,
Laodameia mihi cur referatur, erit.

† maneret, Et tua, quod malles, pietas ignota * fuiſſet,
Implerent uenti ſi mea uela ſui.

Dij tamen, O Caſar Dijs acceſſure, ſed olim
Aequarint Pylia cum tua fata dies:

Pylia ætas Non mihi, qui pœnam fateor meruiſſe, ſed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

E L E G I A VII.

Rogat amicum quendam, ne diſcedat ab officio.

Tu quoq; noſtrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras?

Tu quoq; ſuſcepti curam dimittis amici?
Officij q̄ piū tam citò ponis onus?

† noſtro Sarcina ſum, fateor, quam ſi tu tempore * duro
Depositurus eras, non ſubeunda fuit.

Palinur⁹. Fluctibus in medijs nauem Palinure relinquis,
Ne fuge, ne ſc̄ tua ſit minor arte fides.

Podaliri- Nunquid Achilleos inter fera prælia fidi
us. Deſeruit leuitas Automedontis equos?

Turpius Qui ſemel excedit, nunquam Podalirius ægro.
eſt abijcere, quod Promiſſam medicæ non tulit artis opem.

ſubieris, Turpius eijcitur, quàm non admittitur, hoſpes:
quàm nūquam ſu- Quæ patuit dextra firma ſit ara meæ.

bijſſe. Nil niſi me ſolum primò tutatus es, at nunc

Me

Me pariter serua, iudiciūq; tuum:
 Si modò non aliqua est in me noua culpa, tuamq;
 Mutarunt subito crimina nostra fidem.
 Spiritus hic, Scythica quem non benè ducimus aura,
 Quod cupio, membris exeat antè meis,
 Quam tua delicto stringentur pectora nostro,
 Et uidear meritò uilior esse tibi.
 Non adeò toti fatiis urgemur iniquis,
 Vt mea sit longis mens quoq; mota malis.
 Finge tamen motam, quoties Agamemnone natum
 Dixisse in Pyladen uerba proterua putas?
 Nec procul à uero est, quòd uel pulsarit amicum,
 Mansit in officijs non minùs ille suis.
 Hoc est cum miseris solùm commune beatis,
 Ambobus tribui quod solet obsequium.
 Creditur & cæcis, & quos prætexta uerendos,
 Virgaq; cum uerbis imperiosa facit.
 Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes:
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorum minimum, minimumq; laborum,
 Isto, quod quereris, grandius illud erit.
 Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
 Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
 Quàm multa gracili terrena sub borrea ferre
 Limite formicæ grana reperta solent:
 Tam me circumstat densorum turba malorum,
 Crede mihi, uero est nostra querela minor.
 His qui contentus non est, in littus arenas,
 In segetem spicas, in mare fundat aquas,
 Intempestiuos igitur compefice furores,
 Vela neq; in medio desere nostra mari.

Ira in cala
 mitosis
 nō habet
 locum.

ELLE

Narrat miseriam suam, & habitus & mores Getarū.

- † ex illa **Q**uā legis, * a Scythia tibi uenit epistola ter-
Latus ubi æquoreis Ister aditur aquis. (ra,
Si tibi contingit cum dulci uita salute,
Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet ut semper quid agam, charissime, quæris,
Quamuis hoc uel me scire tacente potes.
Sum miser, hæc breuis est nostrorū summa laborum:
Quisquis & offenso Cæsare uiuet, erit.
Turba Tomitanae quæ sit regionis, & inter
Quos habitem mores, discere cura tibi est.
Mista sit hæc quamuis inter Græcosq; Getasq;
† pacatis | Amalè * placatis plus trahit ore Getis.
Sarmaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis
Per medias in equis itq; reditq; uias.
† corythō In quibus est nemo, qui non * gorython, & arcum,
Telaq; uipereo lurida felle gerat.
Vultus
Getici.
† stricto **V**ox fera, trux uultus, uerissima mortis imago:
Non coma, non ulla barba resecta manu.
† stricto **D**extera non segnis * fixo dare uulnera cultro,
Quem uinctum lateri barbarus omnis habet.
† heu non
uestrorū
oblitus. **V**iuat in his * igitur tenerorum lusor amorum:
Hos uidet, hos uates audit amice tuus.
Atq; utinam uiuat, & non moriatur in illis:
Absit ab inuisis & tamen umbra locis.
† pleno
Plausus
aduersus
Ouid. æ-
diti. **C**armina quòd * uestro saltari nostra teatro,
Versibus & plaudi scribis amice meis:
Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Non tamen ingratum est, quodcunq; obliuia nostri

Impe-

Impedit, & profugi nomen in ora refert.
 Quamuis interdum, quæ me læsisse recordor,
 Carmina deuoueo, Piæridesq; meas.
 Cum benè deuoui, nequeo tamen esse sine illis,
 Vulneribusq; meis tela cruenta sequor.
 Quæq; modò Euboicis lacerata est fluctibus, audes
 Graia Capharea currere puppis aqua.
 Non tamen ut lauder, uigilo, curamq; futuri
 Nominis, utiliùs quod latuisset, ago.
 Detineo studijs animum, falloq; labores:
 Experior curis & dare uerba meis.
 Quid potiùs faciam de sortis solus in oris?
 Quàmue malis aliam quærere coner opem?
 Siue locum specto, locus est inamabilis, & quo
 Esse nihil toto tristius orbe potest.
 Siue homines, uix sunt homines hoc nomine digni:
 Quamq; lupi, sæuæ plus feritatis habent.
 Non metuunt leges, sed cedit uiribus æquum:
 Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.
 Pellibus, & laxis arcent mala frigora brachis,
 Oraq; sunt longis horrida tecta comis.
 In paucis extant Græcæ uestigia linguae,
 Hæc quoq; iam Getico barbara facta sono est.
 Vnus in hoc * nemo est populo, qui fortè Latine
 Quælibet è medio reddere uerba queat.
 Ipse ego Romanus uates, ignoscite Musæ,
 Sarmatico cogor plurima more loqui.
 En pudet, & fateor, iam desuetudine longa
 Vix subeunt ipsi uerba Latina mihi.
 Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
 Barbara: non hominis culpa, sed ista loci est.

Curis da-
re uerba.

Scythæ
ne quidè
homines.

† non

Loci vi-
cia nõ ho-
minum.

Ne

Ne tamen Ausonia perdam commercia linguae,

Et fiat patrio uox mea tuta sono:

Ipsæ loquor mecum, desuetæq; uerba retracto,

Et studij repero signa sinistra mei.

Sic animum, tempusq; traho, meq; ipse reduco,

A contemplatu semoueoq; mali.

Premium
studiorū.

Carminibus quero miserarum obliuia rerum:

Premia si studio consequar ista, sat est.

ELEGIA IX.

Inuehitur in quendam, quod se lacefferit.

Non adeo cecidi quamuis abiectus, ut infra
Te quoq; sim, inferius quo nihil esse potest.

Quæ tibi res animos in me facit improbe? curue

Casibus insultas, quos potes ipse pati?

Feræ illa-
chrymât
malis.

Nec mala te reddunt mitem, placidumq; iacenti

Nostra, quibus possunt illachrymare feræ?

Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe

Numen, & exosæ uerba superba Deæ?

† facta

Exiget at dignas ultrix Rhamnusia pœnas,

Imposito calcas quod mea fata * pede.

Vidi ego naufragiumq;, uiros & in æquore mergi,

Et nunquam dixi, iustior unda fuit.

Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,

Nunc mendicato pascitur ille cibo.

Fortunæ
volubili-
tas.

Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat,

Et manet in nullo certa tenaxq; loco.

Sed modò læta manet, uultus modò sumit acerbos,

Et tantum constans in leuitate sua est.

Nos quoq; floruimus, sed flos fuit ille caducus,

Flammaq; de stipula nostra, breuisq; fuit.

- Næue tamen tota capias fera gaudia mente,

Non

LIBER V.

III

Non est placandi spes mihi nulla Dei.
 Vel quia peccaui citra scelus, utq; pudore
 Non caret, inuidia sic mea culpa caret.
 Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu
 Illo, cui parat, mitius orbis habet.
 Scilicet ut per uim non est superabilis ulli,
 Molle cor ad timiditas sic habet ille preces.
 Exemploq; Deum, quibus accessurus & ipse est,
 Cum poenae uenia plura roganda petam.
 Si numeres anno soles & nubila toto,
 Inuenies nitidum saepius * esse diem.
 Ergo ne nimium nostra latere ruina,
 Restitui quondam me quoq; posse puta.
 Posse puta fieri lenito principe, uultus
 Ut uideas media tristis in urbe meos.
 Utq; ego te uideam causa grauiore fugatum,
 Haec sunt a primis proxima uota meis.

ELEGIA X.

Cur amici cuiusdam nomen non ponat
 in carminibus suis.

O Tua si sineres in nostris nomina poni
 Carminibus, positus quam mihi saepe fores
 Te canerem solum meriti memor, inq; libellis
 Creuisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberem, tota sciretur in urbe,
 Exul in amissa si tamen urbe legor.
 Te praesens mitem nosset, te serior aetas,
 Scripta uetustatem si modo nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus benedicere lector,
 Hic te seruato uate maneret honor.
 Caesaris est primum munus, quod ducimus auras:

Gra.

† isse
 Dies fe-
 reni plu-
 res, quam
 nebulo sis

Gratia post magnos est tibi habenda Deos.
 Ille dedit uitam, tu, quam dedit ipse, tueris:
 Et facis accepto munere posse frui.

Dare vi-
 tam, &
 tueri.

Cumq; perhorreret casus pars maxima nostros,
 Pars etiam credi pertimuisse uelit.
 Naufragiumq; meum tumulo spectaret ab alto,
 Nec dederit nanti per freta seua manum.

Seminecem Stygia reuocasti solus ab unda:

Hoc quoq; quod memores possumus esse, tuum est.

Dij tibi se tribuant cum Casare semper amicos:

Non potuit uotum plenius esse meum.

Hæc meus argutis si tu paterere libellis,

Poneret in multa luce uidenda labor.

Nunc quoq; iam, quamuis est iussa quiescere, quinte

Nominet inuitum, uix mea Musa tenet,

Vtq; canem pauidæ nactum uestigia ceruæ

Latrantem frustra copula dura tenet.

Vtq; fores nondum reserati carceris acer

Nunc pede, nunc ipsa fronte lacebit equus:

Sic mea lege data uincta, atq; inclusa Thaleia

Per titulum ueriti nominis ire cupit.

Officio
 lædere.

Nec tamen officio memoris lædaris amici,

Parebo iussis (parce timere) tuis.

At non parerem si non meminisse putrres,

Hoc quod non prohibet uox tua, gratus ero.

+ solare

Dumq; (quod o breue sit) lumen x uitale uidebo,

Seruiet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA XI.

Queritur iam triennium se exulare in Ponto.

Exilium
 trienna-
 le.

VIT sumus in Ponto, ter frigore cõstitit Ister,
 Facta est Euxini dura ter unda maris.

At

At mihi iam uideor patria procul esse tot annis,
Dardana quòd Graio Troia sub hoste fuit.

Stare putes, adeò procedunt tempora tardè:

Et peragit lentis passibus annus iter.

Nec mihi solstitium quicquã de noctibus aufert:

Efficit angustos nec mihi bruma dies.

Scilicet in nobis rerum natura nouata est?

Cumq; meis curis omnia longa facit?

An peragunt solitos communia tempora motus?

Suntq; magis uitæ tempora dura mea?

† litus,

Quem tenet Euxini mendax cognomine * Pontus, Euxinus.

Et Scythici uerè terra sinistra freti.

Innumere circum gentes fera bella minantur,

Quæ nisi de rapto uiuere turpe putant.

Nil extra turum est, tumulus defenditur ipse

Moenibus exiguis, ingenioq; loci.

Quod minimè credas, ut aues densissimus hostis

Aduolat, & prædam uix benè uisus agit.

Sæpè intramuros clausis uenientia portis

Per medius legimus noxia tela uias.

Est igitur rarus, qui iam colere audeat, isq;

Hac arat infelix, hac tenet arma manu.

Sub galea pastor unctis pice cantat auenis:

Proq; lupo pauida bella uerentur oues.

Vix ope castelli defendimur, & tamen intus

Mista facit Graijs barbara turba merum.

Barbari

Quippe simul nobiscum habitet discrimine nullo

Græcis

Barbarus, & tecti plus quoq; porte tenet.

permixti.

Quos ut non timeas, possis odisse uide, do

Pellibus, & longa * tempora tecta cuna.

† corpora

Hos quoq; qui geniti Graia creduntur huibe,

H pro

Persicæ
braccæ.
Quidius
gestu lo-
cutus est.

Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
Exercent illi sociæ commercia lingua:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli:
Derident stolidi uerba Latina Getæ.
Meq; palam de me tutò malè sæpè loquuntur:
Forsitan obijciunt exiliumq; mihi.
Utq; sit in me aliquid, si quid dicentibus illis
Abnuerim quoties, adnuerimq; putant.

Ius arna-
ti dicunt.

Adde quod iniustum rigido ius dicitur ense,
Dantur & in medio uulnera sæpè foro.
O duram Lachésin, quæ tam graue sydus habent
Fila dedit uitæ non breuiora meæ.
Quòd patriæ uultu, uestroq; caremus amici,
Atq; hæc in Scythicis gentibus esse queror,
Vtraq; pœna grauis: merui tamen urbe carere:
Non merui tali forsitan esse loco.
Quid loquor ab demens? ipsam quoq; perdere uitã
Cæsaris offenso numine dignus eram.

E L E G I A XII.

Ad uxorem, quòd eam quidam exulis
uxorem uocasset.

Fortiter
miser.

Q uòd te, nescio quis, per iurgia dixerit esse
Exulis uxorem, licet tua quæsta est:
Indolui, non tam mea quòd fortuna malè audit,
Qui iam consueui ortiter esse miser:
Quàm quia cui mihi uellem, sum causa pudoris
Teq; reor nolris erubuisse malis.
Perfer, & obaura: multò grauiora tulisti,
Eripit cum me principis ira tibi.
Fallit iste tamen, quo iudice nominor exul:

Mol-

Mollior est culpam poena secuta meam.

Maxima poena mihi est ipsum offendisse, priusq;
venisset mallet funeris hora mihi.

Quassa tamen nostra est, non mersa nec obruta na-
visq; caret portu, sic tamen extat aquis. (uis:

Nec uitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit,

Qui merui uicio perdere cuncta meo.

Sed quia peccato facinus non adfuit ullum,

Nil, nisi me patrijs iussit abesse focis.

Vtq; alijs, quorum numerum comprehendere non est,

Cæsareum numen sic mihi mite fuit.

Ipse relegati non exulis utitur in me

Nomine: tuta suo iudice causa mea est.

Iure igitur laudes Cæsar pro parte uirili

Carmina nostra tuas qualiacunq; canunt.

Iure Deos, ut adhuc coeli tibi limina claudant,

Teq; uelint sine se comprecer esse Deum.

Optat idem populus, sed ut in mare flumina uastu,

Sic solet exiguae currere riuus aquæ.

At tu fortunam, cuius uocor exul ab ore,

Nomine mendaci parce grauare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, qui monebat, ut exilium car-
minibus oblectaret.

Scribis ut oblectem studio lachrymabile tēpus,

Ne pereant turpi pectora nostra situ.

Difficile est q; amice mones; quia carmina letum

Sunt opus, & pacem mentis habere uolunt.

Nostra per aduersas agitur fortuna procellas,

Sorte nec ulla mea tristior esse potest.

Exigis, ut Priamus natorum funere * plaudat, † ludat.

H 2 Et

Nihil ad-
emptum
Ouidio,
nisi usus
urbis.

Carmina
in lætis.

Et Niobe festos ducat ut orbe choros,
 Luctibus, an studio uideor debere teneri,
 Solus in extremos iussus abire Getas?
 † vt vali- Des licet * inualido pectus mihi robore fultum,
 do
 Fama refert Anyti quale fuisse rei:
 Fracta cadet tanta sapientia mole ruina:
 Ira Dei. Plus ualet humanis uiribus ira Dei.
 Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
 Scribere in hoc casu sustinisset opus.
 Ut ueniant patriæ, ueniant obliuia nostri,
 Omnis & amissi sensus abesse queat:
 At timor officio fungi uetat ipse quieto:
 Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
 Ingenium Adde, quod ingenium longa rubigine læsum
 rubigo oc Torpet, & est multò, quàm fuit antè, minus.
 cupat. Fertilis, assiduo si non renouetur aratro,
 Nil nisi cum spinis gramen habebit, ager.
 Tempore qui longo steterit, malè curret, & inter
 Carceribus missos ultimus ibit equus.
 Vertitur in teneram cariem, rimisq; debiscit,
 Si qua diu solitis cymba uacauit aquis.
 Me quoq; despera, fuerim cum paruus & antè,
 Illi, qui fueram, posse redire parem.
 Contudit ingenium patientia longa malorum,
 Et pars antiqui * nulla uigoris * adest.
 † magna † abest. Sæpè tamen nobis, ut nunc quoq;, sumpta tabella
 Inq; suos uolui cogere uerba pedes. (est,
 Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cer-
 Digna sui domini tempore, digna loco. (nis,
 Deniq; non paruas animo dat gloria uires,
 † fecunda Et facunda * facit pectora laudis amor.

Nomi.

Nominis & fama quondam fulgore trahabar,
Dum tulit antennis aura secunda meas.

Laudis a-
mor facū-
dos facit.

Non adeo est bene nunc, ut sit mihi gloria cura:
Si liceat, nulli cognitus esse uelim.

An quia cesserunt primo bene crimina, suades
Scribere, successus ut sequar ipse meos?

Pace nouem uestra liceat dixisse sorores,
Vos estis nostra maxima causa fuga.

Vtq; dedit iustas tauri fabricator aheni,
Sic ego do poenas artibus ipse meis.

Perillus.

Nil mihi debebat cum uersibus amplius esse,
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.

At puto, si demens studium fatale retentem,
Hic mihi praebit carminis arma locus.

Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aure,
Verbaq; significant quid mea norit, adest.

Omnia barbarica loca sunt, uocisq; ferinae
* Omnia, quae possunt, plena timore sonant.

† Omnia
sunt Geti-
ci plena ti-
more so-
ni.

Ipse mihi uideor iam dididicisse Latine,
Iam didici Getice, Sarmaticeq; loqui.

Naso Ge-
ticam lin-
guam cal-
luit.

Nec tamen, ut uerum fatear tibi, nostra teneri
A componendo carmine Musa potest.

Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos:
Exitus est studij parua fauilla mei.

Nec possum, & cupio non ullos ducere uersus:
Ponitur idcirco noster in igne labor.

Hinc nisi pars casu flammis erepta, dolo' ue
Ad uos ingenij non uenit ulla mei.

Sic utinam, quae nil metuentem tale magistrum
Perdidit, in cineres ars mea uersa foret.

ELEGIA XIII.

H 3.

Ad

Ad amicum, quòd nihil literarum daret,
cùm faceret cætera.

Hanc tus è Getico mittit tibi Naso salutē,
Mittere si quisq̄, quo caret ipse potest.

Aeger enim traxi contagia corpore mentis,
Libera tormento pars mihi ne qua uacet.

Perq̄ dies multos lateris cruciatibus uror,
Sed quod * in immodico frigore læsit hyems.

† non mo
dò

Si tamen ipse uales, aliqua nos parte ualemus:
Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.

Qui mihi cùm dederis ingentia pignora, cumq̄
Per numeros omnes hoc tue are caput,

Quòd tua me rarò solatur epistola, peccas:

Remq̄ piam præstas, & mihi uerba negas.

Hoc precor emenda: quòd si correxeris unum,

Nullus in egregio corpore nauus erit.

Pluribus accusem fieri nisi posset, ut ad me

Littera non ueniat, missa sit illa tamen.

Dij faciant, ut sit temeraria nostra querela,

Teq̄ putem falso non meminisse mei.

Quod precor, esse liquet: neq̄ enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.

Cana prius gelido desint absynthia Ponto,

Et careat dulci Trinacris Hybla t bymo:

Immemorem quàm te quisquam conuincat amici:

Nigra sta-
mina.

Non ita sunt fati stamina nigra mei.

Tu tamen ut falsæ possis quoq̄ tollere culpæ

Crimina, quod non es, ne uideâre, caue.

Utq̄ solebamus consumere longa loquendo

Tempora, sermoni deficiente die:

Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera uoces,

Et

Et peragant linguæ charta manusq; uices.
 Quod tibi ne nimium uidear diffidere, sit q;
 Versibus hoc paucis admonuisse satis:
 Accipe, quo semper finitur epistola uerbo,
 Atq; meis distent ut tua fata, uale.

ELEGIA XV.

Ad vxorem, quod suis liberis sit æterna.

Quæta tibi dederim nostris monimēta libet
 Omibi me cōiunx charior, ipsa uides. (lis,
 Detrahat auctori multum fortuna licebit,
 Tu tamen ingenio clara ferere meo.
 Dumq; legar, pariter mecum tua fama legetur:
 Non potes in mœstos omnis abire rogos.
 Cumq; uiri casu possis miseranda uideri,
 Inuenies aliquas, quæ, quod es, esse uelnt:
 Quæ te, nostrorum cum sis in parte laborum,
 Felicem dicant, inuideantq; tibi.
 Non ego diuitias dando tibi plura dedissem.
 Diuitis ad manes nil feret umbra suos.
 Perpetui fructum donauit nominis: idq;
 Quo dare nil potui munere maius, habes.
 Adde, quod & rerum sola es tutela mearum:
 Ad te non parui uenit honoris onus.
 Quod nunquam uox est de te mea muta, tuiq;
 Iudicijs debes esse superba uiri.
 Quæ ne quis possit temeraria dicere, persta:
 Et pariter serua meq;, piamq; fidem.
 Nam tua dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
 Et tandem probitas irreprehensa fuit.
 Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina:
 Conspicuum uirtus hic tua ponat opus.

Diuitias
 ad inferos
 non pro-
 ueniunt.

Esse

Esse bonam facile est, ubi quæter esse, remotum est
Et nihil officio nupta, quod obset, habet.

Cum Deus intonuit, non se subducere nimbo,
Id demum est pietas, id socialis amor.

Rara quidem est uirtus, quæ non fortuna gubernat,
Quæ maneat stabili, cum fugit illa, pede.

† Si tamen
est precium
cui uirtus
ipsa peti-
tum.

* Si qua tamen precij sibi merces ipsa petiti est,
Inq; parum lætis ardua rebus adest.

Si tempus numeres, per secula nulla tacetur,
Et loca mirantur, quæ patet orbis iter.

Fides Pe-
nelopes.

Adspicis, ut longo teneat laudabilis æuo
Nomen inextinctum Penelopæa fides?

Cernis, ut Admeti cantetur & Flectoris uxor?

Ausaq; in accensos Hippias ire rogos?

Vt uiuat fama coniunx Philaceia? cuius

Iliacam celeri uir pede pressit humum?

† At necesse
nil opus
est.

* Nil opus est morte pro me, sed amore fideq;
Non ex difficili fama petenda tibi est.

Fide opus
est erga a-
micos.

Nec te credideris, quia non facis ista, moneri:
Vela damus, quamuis remigi puppis eat.

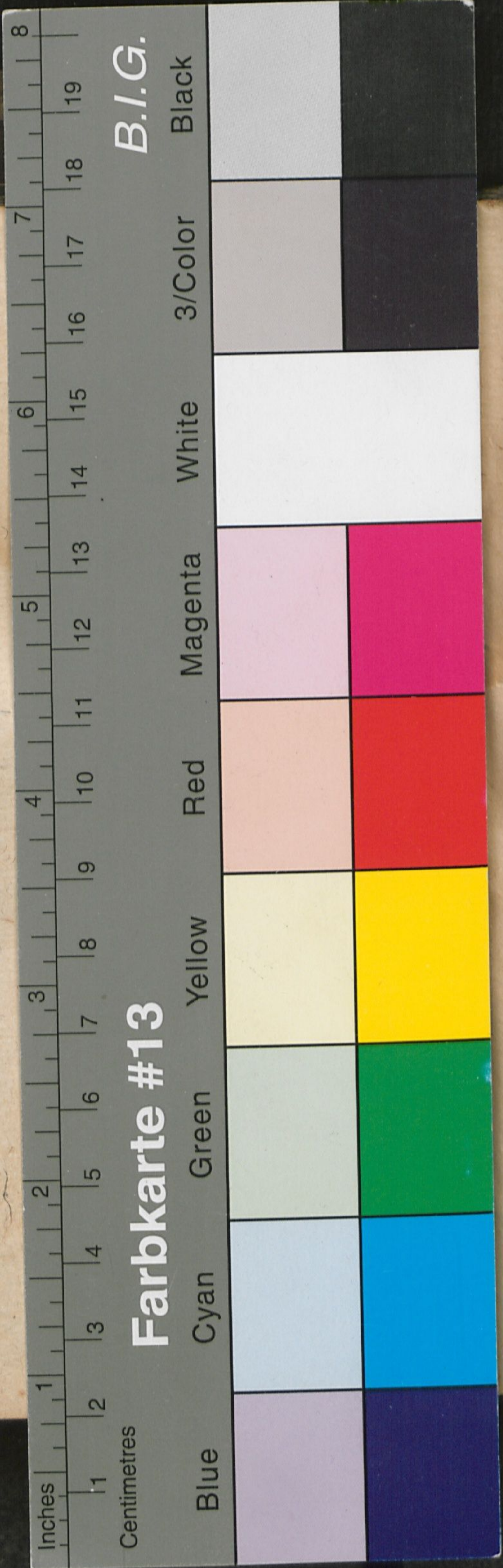
Qui monet ut facias, quod iam facis, ille monendo
Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

F I N I S.

AB:49842

(X1977398)

P. OVIDII
NASONIS DE
TRISTIBVS
LIBRI V.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Ad Inter signium Monocerotis.
Anno M. D. LXX.

